

BELETRAJ KAJEROJ

HENRI
BAUPIERRE

SPECIMENE

de STAFETO

SPECIMENE

STAFETO
BELETRAJ KAJEROJ
POEMOJ NOVELOJ DRAMOJ ESEOJ

SPECIMENE
PARODIOJ KAJ PASTIĈOJ

Kun tri koloraj dekoracioj de GÉRARD JAQUES
kaj unu nigra de MANOLO MILLARES

IMPRENTA GUTENBERG—LA LAGUNA DE TENERIFE
DEPÓSITO LEGAL TF 202 1961

HENRI BAUPIERRE

SPECIMENE
PARODIOJ KAJ PASTIĈOJ

J. RÉGULO ELDONIŬTO LA LAGUNA
MCMLXII

PRO LOGO DE MINORA ĜENRO

En la komenco de l' jarcento du ebloj sin proponadis al la plej ambiciaj esperantistoj: ellerni la lingvon aŭ fariĝi membro de la Lingva Komitato. Kelkaj escepte dotitaj homoj sukcesis honorinde kumuli ambaŭ ŝajne neakordigeblajn aŭ eĉ reciproke ekskluzivajn okupojn. La aliaj tute libere elektis sian vojon. Estis ja feliĉa epoko!

La juna generacio, al kiu mi apartenas, estas malpli favorata. La kvarcentpiedan Lingvan Komitaton nun anstataŭas Akademio, kies eminentaj kapoj tiel admiringe mastras la lingvon, ke ili akceptas inter si nur tian kandidaton, kiu sukcese travojis la labirintan ĝangalon de la pasivaj participoj. Entute tre fermita rondo. Do, al la cetero de nia diligenta kolegaro restas sole la solvo de fervora studado. Diversaj rimedoj ekzistas: verki libron, gvidi superan kurson, prepariĝi por la Internacia Diplomo aŭ eĉ legi nian literaturon. Tiun lastan mi elektis tuj post la elementa kurso, sed mia sperto estas ankoraŭ tro freŝa, ol ke mi povus utile rekomendi la metodon.

Al la movado mi aliĝis en decembro 1958, ĝuste kiam la Akademio anoncis la oficialigon de la vorto *Esperanto* kaj de aliaj neologismoj: *ĉial*, *ĉies*, *ĉiom*, *nenial*, *neniom*, *ties*, *anglo*, *franco*, *germano*, *hispano*, *polo*, *ruso*, se ne paroli pri la liternomoj de nia alfabeto. Sed la du faktoj estis absolute sendependaj!

En la provincurbaj grupoj de mia lando oni multe uzas la vorton *Esperanto*, kvankam oni kutime konverŝacias en la franca lingvo, en kiu ĝi jam delonge estas oficiale akceptita. Praktikon la nova membro povas akiri per korespondado kaj literaturo. Mi legis plurajn librojn, el kiuj pleje min amuzis *La Internacia Lingvo* de D-ro Ivo Lapenna. Kaj poste mi komencis noti miajn impresojn, provante imiti la stilon de iuj niaj verkistoj. Tion jam faris Miŝu Beraru en 1928, William Auld en 1952, Reto Rossetti en 1959, kaj eble aliaj nekonataj talentuloj. Precipe en versa formo.

La sekvantaj specimenoj estas ne la rezulto de longjara intimiĝo kun la koncernaj aŭtoroj, nek la elmonro de ia faka kompetento, sed bukedo de impresoj rikoltitaj dum unumonata ferio en esperanta biblioteko. Tamen la preparado foje min absorbis tiel profunde, ke mi perdis kelkajn kilogramojn. Amikoj miris, ke tiom da galo povis loĝi en juna homo. Eble tial la frukto aspektas pli verde flava, ol matura.

Kuraĝigojn mi ricevis diversmaniere de profesoro Waringhien, de William Auld, de Clelia Conterno, de Marjorie Boulton pri unu aŭ du pecoj, sed tiun ĉi libroforman debuton mi ŝuldas al la fervora kaj amika instigo de Juan Régulo Pérez. Al ili ĉiuj, kaj al multaj aliaj, mi deziras esprimi sinceran dankon kaj elkoran pardonpeton.

Estas bedaŭrinde, ke tian pastičan kolekton ne provis doni al ni iu el la vere spritaj kaj kompetentaj homoj en nia movado. Ilin kutime okupas pli gravaj taskoj. Aŭ, espereble, ili jam tenas en manuskripto la atendatan re-galaĵon por venonta tempo. Dume nin konsolu la penso, ke komparante la jenajn specimenojn kun la originala stilo, la leganto faros profitodonajn

observojn, kaj ĝuste pro miaj eraroj kaj mistraĵoj, tiom pli ŝatos kaj admiros la meritojn de niaj verkistoj. Inter multaj mankoj la kajero havos almenaŭ unu utilon.

Pluraj gravaj verkistoj forestas el la kolekto, ne ĉar mi volis ilin ignori, sed ĉar mi ne sukcesis trovi la necesan libron aŭ, pli ofte, adekvatan formon de pastičo. Aliaj certe meritis pli indan trakton, kaj mi la salajron de bubeca impertinento. Feliĉe la kritiko estas unu el la vivaj fortoj de nia movado!

HENRI BAUPIERRE

Belfort, septembro 1961.

LAŬDE AL LA BIDEO

Al S-ro C. Bourlet, direktoro de «La Revuo»

Sinjoro,

Ĉar mi skribis en la «Lingvo Internacia», ke la Vortaro de S-ro Grosjean-Maupin estas ne nur malbona vortaro, sed ankaŭ *malbona* ago — kontraŭ Esperanto, kompreneble — vi demandas: Kial?

Mi respondas al vi, sinjoro: ĝi estas malbona ne nur ĉar en ĝi troviĝas multaj, tro multaj radikoj, kies utileco estas diskutebla, sed precipe ĉar mankas en ĝi la vorto BIDEO. Estas malbona ago sisteme enkonduki nebezonatajn terminojn en komunan vortaron kaj rufuzi la utilan, eĉ necesegan BIDEO, kiu signas objekton uzatan ĉiutage kaj ĉiunokte de la civilizitaj popoloj.

Cetere, la saman kritikon mi direktas ankaŭ al la *Plena Vortaro* de Rektoro Boirac kaj al la *Vortaro de Esperanto* de S-ro Kabe.

Por nomi tiun gravan objekton, plenan de 'privata' valoro kaj de 'socia' signifo, S-ro Grosjean-Maupin proponas la vorton *lav-seĝo*, kies senco estas neklara. Se oni volus ĝin pliprecizigi tiel, ke la spirito perceptu tuj la ĝustan bildon, oni ricevus pezan kunmetaĵon kun tre ĝena karakterizilo... Ne, sinjoro, tia vorto estas neebla, barbara, netolerebla por delikata orelo.

Vi konsentos, sinjoro, ke BIDEO sonas elegante, malpeze, diskrete kaj poezie. La radiko ne estas sentradicia: ĝi devenas el la sanskrita *bidathâ*, kiun oni

povas legi en la veda himno *Joniapura*. En sia latina formo dativa *bideo* — el *bideus* — ĝi signas kultilon dediĉitan al du dioj. Kiuj dioj? Tion, sinjoro, vi facile divenos.

Ofte mi pledis por la necesa persona sinforgese-mo. Tamen tiu sinteno havas limojn kaj en kelkaj okazoj ĝi estus tute malaprobinda. Ankoraŭ pli ofte mi rekomendis la netuŝeblecon de l' fundamento. Ekzistas tamen cirkonstancoj, kiuj postulas, ke la fundamenton oni ne nur tuŝu, sed ankaŭ nepre duŝu por konservi ĝin pura. Pri tiu temo mi ĵus legis fabelon tradukitan el jonia dialekto. Mi ne povas ĝin citi, ĉar en la teksto mi trovis la vorton HEZITI, kiun ni devas senŝanceliĝe kondamni kiel mopenaĵon.

La Akademio, kies prezidanto mi estas, ne havas la rajton erari. Tial ĝi prave rifuzas la vorton HEZITI. La Akademio povas akcepti nur tion, kion la vivo, la praktiko montris akceptinda, bona, pura. Tial ĝi prave akceptos la vorton BIDEO.

Kun tiu duobla konvinko mi dufoje salutas vin

bideofile via

TH. CART

HENRI VALLIENNE

LA NOVA MONTA

Printempe, tuj kiam naturamegulo
De monta venkita karesas pintaĵon,
Li vidas, ke nuboj, por sia okulo,
Maskigas de tero la vastan vidaĵon.

Li tamen la ecojn kaj aĵojn divenos.
De belo naturaj vastiĝos la kono:
Li ilin esploros kaj fine alvenos
Al dolĉa varmeco sub nuba la zono.

Li, forte logita de tiu mistero,
De pintoj venkitaj forlasis supraĵon,
Kaj mane, genue rampante sur tero,
Malsupreniradas en valan kavaĵon.

Li iras kaj miras: en plena reveco,
Du manoj palpadas, largiĝas pupiloj,
Kaj, pligrandigitaj pro la proksimeco,
Detaloj nun ŝajnas malliliputiloj.

Kaj fine de tero li sondas fundecon,
De siaj sopiroj li, liberigita,
Deziras mezuri nemezureblecon
Kaj ilin dissemas en nokto venkita.

Post kelkaj monatoj la parto ebena
De tero leviĝas al monto kreskanta,

Kaj ĉiu semajno ĝin faras pli plena:
Li ĝojas pro rondo pli kaj pli iĝanta.

Sed iom post iom, pro la nova monto,
Aliaj du pintoj supraĵon mallevas.
Fiere li kredas nun pri la Estonto,
Ĉar homoj demandas Ĉu li?, kaj li revas.

L. DE BEAUFONT

LA VIRO EL MIAMIO

Viro tre stranga venis viziti min dum mi sidadis ĉe mia skribotablo. Malgrasa, palvizaĝa, kun pinta bruna barbo, lip- kaj vangharoj zorge flegitaj, nazumo kaj blanka vaska ĉapo, kiun li lasis sur la kapo kvazaŭ krono.

Apenaŭ salutinte min, li sidiĝis neinvitite, kvazaŭ li konus min jam de tre longe, kaj diris tute senceremonie:

«Ne ĝenu vin, mi petas; finu vian laboron; mi havas tempon kaj sekve mi povas atendi pacience».

Mi volis daŭrigi la reviziadon de mia *Komentario pri la Esperanto-Gramatiko*, kiam mi ekpensis, ke estus konduto malĝentila tiel agi kontraŭ komo, kiu ŝajnis esti grandmerita kaj altranga. Mi returnis min al li, kaj longe serĉadis, kian aĝon li havas, kaj ankoraŭ nun mi ne povus diri, sed mi juĝis, ke li estas almenaŭ kvindek-jara.

Tiam li komencis paroladon, en kiu mi distingis, ke li venis de Miamio por prezenti en Parizo sian adoptitan infanon, kiu kostis al li multe da klopodoj, tial ke ĝi estis malsana tuj de ĝia naskiĝo. Mi demandis min, ĉu tiu adoptito estas knabo aŭ knabino, ĉar nenian precizan informon li donis pri tio ĉi.

«Ĉu la gepatroj de la infano ankoraŭ vivas?» mi demandis.

«Jes, sed ili disiĝis post malfeliĉa amo. Ili estis
Esperseno kaj Kultura, kiun Emilo, la blinda svatisto,
malavare dotis».

En tiu momento mi demandis min, ĉu mia vizitanto
ne estus ia frenezulo. Sed el la cetero de nia interpa-
rolado, mi konkludis, ke li estas ne idiota, sed idista.

«Senkulpigu min», daŭrigis li «kaj ne miru pri mia
senceremonieco kontraŭ vi, ĉar mi havas karakteron
konfideman: via Esperanto havas multajn difektojn,
sed oni facile povus ĝin reformi kaj la saĝeco estas
penadi konstante pri tiu perfektigado...»

Komprenante, ke la babilulo ne haltos, se mi ne
haltigos lin, mi kolere frapis la skribotablon per mia
Komentario kaj ekkriis:

«Sinjoro! Tuj ĉesu aŭ mi ĉesigos vin. Esperanto
tute ne bezonas reformon: KIA ĝi estas, TIA ĝi restos,
ĝis mia morto!»

«Ĉu vi do ne havas ambicion?»

«Judasolo!» mi murmuris.

«Mi tre ĝojas. Kaj mi» aldonis li kun rideto gri-
maca, «mi estas Ido, nomo pseŭda, kiel la titolo de
markizo, kiun mi alprenis, ĉar mi estas Ruzujano. Mi
estas tre ofendita homo, kiun oni provis elpeli. Mia
unua naskito malaperis mistere, eble sufokita en ŝran-
ko. Sed, pardonu, mi devas iri en la juĝejon».

«Por kion fari?»

«Por defendi vian Esperanton teorie, sed praktike
por ĝin subfosi, ĉar mi preferas pli mian adoptitan
idon...»

«Fripono!» mi ekkriis. Ĉu vi scias nur trompi kaj
perfidi?»

«Trompi kaj perfidi! Nur tiujn ĉi du vortojn
vi scias, sed la saman ideon mi povus esprimi per

trompar, perfidar, subreptar, eskrokar, frustrar, prevarikar, trahizar . . . »

«Se ne paroli pri *adjuvar* t. e. trompi iun ŝajnigante lin helpi».

«Kiu adjuvas estas *adjuvanto*».

«*Absar* t. e. mallojale forlasi iun en amara horo».

«Kiu absis estas *absinto*».

«*Bofrar* t. e. perfidi fraton».

«Kiu bofros estas *bofronto!*»

«*Kanajlo!*» mi tondris ĵetante mian inkujon rekte en lian vizaĝon.

Kaj tiel mi frakasis mian mirindan venecian spegulegon.

STRANGA HEREZAJO

Leonardo eliris el la *Estación* kaj dungis fiakron por provi liberiĝi el kvar trudemaj *cargadores*, ĉagrenitaj pro tio, ke la nobla *caballero* volas mem porti sian gazeton, la jarlibron de U. E. A., verdan flagegon kaj etan kvinpintan stelon. Tamen ĉiuj sin premis en la fiakron, kaj senkulpige klarigis al Leonardo, ke la luprezo estas tiom sama, tute egale, kiom da pasaĝeroj okupas la *coche*. Tuj kiam la veturilo survojiĝis al la *Plaza Mayor*, la kvar sinjoroj proponis al Leonardo samtempe *cigarrillos*, kaj montris preskaŭ malplezuron, kiam ĉi tiu malakceptis ilin, dirante kun afabla rideto:

«*Gracias, caballeros, yo ... no ... fumas*».

Laca de la longa vojaĝo, Leonardo plezure fordonis sin al serena meditado plena de espero kaj profunda dankeco al Dio pro Lia ĝisnuna helpo. La fiakro estis agrable ombrita per ŝirmilo el blanka kotono kun verdaj strioj, pendanta super lia kapo. Tra interspaco inter la franĝoj de la ŝirmilo, li admiris la arkaĵejon de la fama *Catedral*, konstruita sur la loko, kie staris ĝis antaŭ 354 jaroj la grandega *Teocalli*, antikva templo de la Aztekoj. Tio lin igis forskui lacecon kaj revemon, kaj rapide ekpensi pri la preparaj farotaĵoj. Tiam li rimarkis, ke liaj kvar kunveturintoj mistere malaperis.

* * *

Don Uraneton Alardeo promenis frumatene en sia *patio*. Li estis nejuna kaj grava bienhavanto. Lia familio devenis el la *Banda Oriental*, pli precize el la gento de *Uranos* aŭ *Hurones*, kiuj donis sian nomon al Urugvajo, kaj jam en la deksesa jarcento sin konvertis al la kristana religio. Lojala katoliko, fervora kaj fidela filo de la Eklezio, li de kelkaj monatoj sin sentis maltrankvila, ĉar danĝera, mistera herezaĵo minacas la landon. Oni parolis al li pri iu sekreta sekto pli terura ol la idolanoj de *Quetzalcoatl*, ol la kultanoj de *Tezcatlipoca*, ol eĉ la adorantoj de *Huitzilpochtli*, la dio de la milito. Tial li fine decidis inviti al si la faman anglan detektivon Leonardo Marŝton, *el noble inglés*, kaj lin kore bonvenigis lastan nokton, kiam tiu alvenis al lia *hacienda*.

Leonardo ĵus aperis en la *patio* samtempe kun bela knabino, havanta la aĝon de ĉirkaŭ dudek tri jaroj, kaj sur kies sanoplana vizaĝo ŝajne brilis petolema humoro. Sed la juna detektivo estis tro bona observanto por ne rimarki nuancon de fiereco en la belaj okuloj.

«*¿Cómo ha pasado usted la noche?*» Don Uraneton salutis sian novan gaston ne nur kun tiu kavalireca afableco, tiom karakteriza por Meksikio, sed ankaŭ kun nepridubebla koreco. Kvankam Leonardo kaj la knabino jam sentis sin preskaŭ amikoj, la maljuna *hacendado* pensis, ke estas necese ceremonie interkonatigi ilin:

«*Mia nevino, Doña Semea de Risa. El señor Leonardo Marŝton*».

Ambaŭ ridetante riverencis. Sin turnante al la junulo, Don Uraneton aldonis:

«*Ni esperantistoj ĉiuj kune laboris por certigi la sukceson de via sekreta vojaĝo, sed precipe la niña*»,

li ĝentile kapklinis al la nevino. «Ni vere admiras la noblecon de via entrepreno, señor Marŝton. Vi estas nia Sherlock Holmes, kaj nia movado farus al si grandan servon dungante vin je alta salajro».

Leonardo ridetante montris per kapklino ŝaton pri la komplimento, kaj diris:

«Mi antaŭrigardas kun granda plezuro la honoron utili al vi kaj al la movado. Mi povas jam anonci konfidence, ke la ĉefo de la hereza sekto pri kiu vi parolis al mi hieraŭ vespere estas irlandano nomata Huligan».

En tiu momento, kun zarape kunfaldita sur la maldekstra ŝultro, peón enkuris kaj ekkriis kun drameca svingo de la sombrero:

«¡Señor mi amo! Dum la *noche*, dinamiteros provis detrui la statuon de Generalo Ibáñez de Montevideo!

«¡Caramba! ¡Qué coyotes!» malestime kriis Don Uraneton.

«Feliĉe iu tranĉis ĝustatempe la deflagro-ŝnuron».

«Tiun gardu sanktuloj!»

«Ĉu Generalo Ibáñez estas nacia heroo?» scivolis Leonardo.

«Nacia kaj ... internacia» varme diris la knabino.

«Mi supozas, ke li estis grava persono».

«Ne nur estis, sed estas!» entuziasme rediris Doña Semea.

«Li estas nia Vivanta Heroo» solene deklaris Don Uraneton, kaj poste aldonis:

«Mi ŝatus koni la kuraĝan personon, kiu tranĉis la deflagro-ŝnuron. Ni tuj faru enketon pri tio».

«Mi kredas, ke tio ne estos necesa» ridetis la nevino.

«Kial, niña?»

«Nu, ĉar mi mem faris» ŝi respondis montrante arĝentan tondileton.

«¡Cielito lindo!» kriis la maljunulo kun profunda emocio.

«Dume Leonardo, pardonu ... s-ro Marŝton, postkuris la kvar fuĝantojn kaj kunkaptis ilin kun herkulesa forto. Nun ili jam estas en la karcero ...».

El la corral aŭdiĝis kanto de la peones kun akompano de gitaro:

Las mozas de Monleón

Se fueron allá temprano.

Tiel malaperis la terura sekto de la lapenoclastas.

EKSTRA VIVAJO DE RO. ŜO.

De nun, mia nomo estas Ro. Ŝo. el Turkio, sed mi ne estas turko. Mia avo estis anglo. Mia patro estis anglo. Sana homo ne povas deziri ion pli, ol esti kaj resti brita regnaro.

Mi naskiĝis en Pizo (mallongiĝo por Parizo). Mia patro estis oficisto en la Firma Rothschild, el kiu li donace ricevis grandan silkmaŝan monujon kapablan enteni ne malpli ol £ 5.000.000 (elparolante funtojn sterlingajn laŭ Zamenhof). La monujo estis malplena, sed mi heredis ĝin. Tiam mi deziris viziti la Grandan Orienton kaj vojaĝis unue al Kospoli (mallongiĝo por Istanbul) per velŝipo 'The Star', kapitano Green.

Alveninte en Pera, mi tuj estis france alparolata de iu Filimi efendi, kiu proponis siajn servojn kontraŭ tre alte fiksita honorario. Li prezentis sin kiel 'konatigi', t. e. oficisto, kiu aranĝas renkontiĝojn de fremdaj sinjoroj kun junaj agrablaj fraŭlinoj. Sed mi opiniis min la lasta persono post neni, se mi akceptus liajn proponojn. Filimi efendi mem havis belegan amatinon, la adorindan Sesah Kebat, kiun li ĵaluze gardis kaj neniam prezentis al mi. Tiam Istanbul estis urbo de pli, ol 1.000.000 loĝantoj, kiuj vivtenis sin precipe almozpetante unu de la alia. Iam promenante *pedibus apostolorum*, mi trovis harpinglon en la defluilo, kaj tuj serĉis ĝian posedantinon, kiu estis neni alia, ol la ĉarma Sesah Kebat.

Mi rapide intimiĝis kun la juna virino, kiu en unu nokto, dum foresto de la amanto, instruis al mi la turkan tiel bone, ke elirante matene el ŝia ĉambro kaj renkontante la viron malantaŭ la pordo, mi povis saluti en tre flua lingvo:

«Te kokü, Filimi!» (Bonan matenon, Filimi!)

Mi kuris al la haveno sub protekto de la polico, kaj tuj veturis al Odessa per la velŝipo 'Zvezda', kapitano Zelenin. La brita ĝenerala konsulo poste rakontis al mi, ke Filimi postkuris min kun granda tranĉilo ĝis la haveno, sed tie falis en barelon de melaso, el kiu li nur pene eltiriĝis. «He felt like licking himself», diris la konsulo. (Laŭvorte: li sentis deziron bati sin = tre bedaŭris pro sia stulteco).

* * *

Malpleniginte la Odesanajn monujojn, mi vojaĝis poste al Nodo (mallongiĝo por Niĵnij-Novgorodo), kie mi implikiĝis en amuzan aventuron. Ĉar mia patro estis agento de la Firma Wilson, Wilson and so on, mi ĉiam veturadis senpage. Sur la rivero Volga, ŝipo 'Stenka Razin', kapitano Josip Nikodimiĉ Herakli, la rivershipbiletvendiŝto, f-ino Maŝa Porvenko, postulis, ke mi pagu la veturkoston. Mi rifuzis. Ŝi transdonis min al la polico, kiu kondukis min tuj al la malliberejo.

Dum la nokto, mi lernis la rusan lingvon sufiĉe bone por klarigi mian aferon al la komisaro la morgaŭan tagon. Li tuj liberigis min. Maŝa atendis min ĉe la pordo de la malliberejo. Survoje, ŝi estis iom studinta Esperanton, kaj provis klarigi al mi, ke ŝi perdis sian ... Sed ŝi forgesis la vorton 'perdi' kaj ankaŭ la nomon de la perditaĵo. Mi ankaŭ forgesis, kaj proponis la vorton 'maltrovi'. Maŝa ridis konsenteme, kaj

sugestis, ke mi venu al ŝia hejmo, kie ŝi montros al mi, kion ŝi maltrovis.

«Ĉu vi perdis ĝin en via ĉambro?» mi demandis.

«Ho jes» ŝi respondis.

«Mia kara» mi diris, «vi estas pli logema, ol logikema. Se vi perdis ĝin, kiel vi povus ĝin montri al mi?»

«Nu, ĉu vi estus malknabo?» (rusa vorto signifanta naivulo).

Mi sentis la bezonon tuj trankviligi ŝiajn dubojn tiurilate, kaj per fervora praktiko ni ambaŭ konvinkigis tre rapide pri la aglutina karaktero de la internacia lingvo.

Entute mi restis ses semajnojn en Nijnij Novgorodo, senbalastigante mian sakon ... ĝis la lasta kopeko. La kaviaro kaj la ĉampanvino kostas freneze multe en la rusaj restoracioj. Mi ne volas diri, kie mi kutimis vespermanĝi, sed alian fojon mi tion faros ĉe Varvara Jegorovna, kiu havas ĉiam freŝan bieron kaj varmajn kolbasojn.

Monaton poste mi alvenis al Turkio, kie mi ĝoje retrovis f-inon Sesah Kebat. Post la morto de Filimi efendi, ŝi ekloĝis en la kurba domaro 'Asketa Lunarko'. Vi certe rimarkis, ke la Turkia flago montras kvinpintan stelon en lunarko sur ruĝa fono. Ne bezona estas plua klarigo.

Salaam! Salaam! Salaam!

PETRO STOJAN

DADAISMO

Post atenta kompara esplorado kaj longa meditado, la studanto konstatos, ke Eŭropo estis antaŭdestinita por naskigi la belorusan rason, kaj ke la belorusa raso estis antaŭdestinita fokuso de la vindiaj (pra-hindeŭropaj) lingvo kaj kulturo, kiuj generis kaj koncipis nian karan lingvon.

Por la evoluisto la lingvo estas komparebla kun besto, kiu naskiĝas, sin nutras, frotumas je aliaj similaj bestoj, naskas idojn, poste maljuniĝas dum pli aŭ malpli longa historia periodo. Post ses-dek-jara Zo-evoluo, Esperanto estas ankoraŭ tre juna, preskaŭ infana. La praforta energio, kiu vibras en ĝia profundo, altiĝas kaj refalas alterne, sed tamen ĉiam pulsas antaŭen laŭ misteraj vojetoj por prepari la finan maturiĝon longe kaj silente ĝermintan el la malnova semo belorusa.

Se la koro de Zamenhof genie inspiriĝis de la eŭrazia spirito, la cerbo bedaŭrinde influigis de la okcidenta formalismo pro la perforta farĉado, kiun trudis balasta edukado. La intenco kaj principo de riĉa vortfarado el propra eta radikaro estis bonaj. Kun etnombraj afiksoj Zamenhof provis imiti la riĉan rusan vortkunmetadon, sed — pro sia nesperteco — li kreis rebusajn kunmetaĵojn. Ĉi tie utilas konkreta ekzemplo:

Leksikone la rusa vorto *krasnij* signifas 'ruĝa'. Sed la popola instinkto almetis al ĝi ankaŭ pli ĝeneralan sencon de io danĝera, nepermesita, sanga, terura.

Zamenhof — pro greko-latinaj influoj — elektis la radikon *ruĝ* anstataŭ *krasn*, sed tiun lastan li tamen konservis en *krasulo* (ruĝkolora floro) kaj en *prokrasti* el la slava *prokrastinjat* (sin deteni, atendi pro la ruĝa signalo survoja), ĉar ruĝa lumo signas danĝeron, fermas la vojon, dum verda lumo sencas permeson, eblon plui libere.

La vorto *ruĝaĵo* utilas nur en kunteksto por esprimi ion ruĝan, sangmakulon sur tuko, survangan koloron pro emocio, ŝminkon sur lipoj, rebrilon de subiranta suno, k. m. a. Al ĉi-sola esperanta vorto, la rusa lingvo kontraŭmetas dekojn, kiuj pli precize esprimas diversajn aĵojn:

<i>krasnodar</i>	amaso da ruĝaj venenaj fungoj
<i>krasnugatj</i>	orruĝa frandaĵo por delogi knabinojn
<i>krasnuk</i>	ruĝa haŭtkoloro de tro prospera bojaro
<i>krasnukaz</i>	cara dekreto skribita per ruĝa inko
<i>krasnarkot</i>	speco de ruĝa brando
<i>krasnaputin</i>	ruĝa lampo signalanta diboĉejon
<i>krasnapiĉetj</i>	ruĝa tabuo
<i>krasnudaĵ</i>	ruĝa vizio, erotikajo
<i>krasnumblik</i>	ruĝa farbo por ŝmiri heroojn ...
	k. m. a.

En la radikaro, Zamenhof estis konservemulo, troobeema al klasikaj grekolatinaj muzeajoj, ne plu valoraj por la moderna vivo. En multaj radikoj ni povus ŝpari almenaŭ unu silabon kaj poste ricevi oportunajn negativajn formojn, ekzemple:

cesa (nebezonata) kaj *necesa*; *glekti* (zorgi) kaj *neglekti*; *gativa* kaj *negativa*; *goci* (ĝui la vivon pace, honeste) kaj *negoci*; *graŭ* kaj *malgraŭ*; *ologa* (fundamenta)

kaj *neologa*; ica kaj *malica*; *tusanismo* kaj *maltusanismo*; *gesi* (memori) kaj *forgesi*; *niki* (ĉasti, abstini) kaj *forniki*; k. m. a.

Same ni povus senbalastigi la belan sekson de parazitaj sufiksoj: *junulo* — *junino*; *belulo* — *belino*; *aspirulo* — *aspirino*; *vagulo* — *vag* ... Nu, ĉi lastan formon ĵaluze kaj envie kritikas la Lingva Koitato konsistanta plejparte el klisterindaj fridpisuloj, kiuj ne scias skribi eĉ tri liniojn en korekta Esperanto, sed trompas la publikon per trukitaj «internaci-aspektaj» tekstoj. Ili timas la junan povon de la popola lingvo, kiun ili volus definitive prokaŝti.

Multaj LK-anoj ne kapablas uzi, aŭ neuzi, senerare la akuzativon. Sed ankoraŭ pli delikata estas la elekto inter DA kaj DE — la plej alta kriterio de la lingvoposedo. Ĝi devus esti ŝiboleto por akcepti aŭ rifuzi kandidatojn ĉe la Kakademio. La regulon oni povas formuli jene:

O de X estas O sed O da X estas X

aro de eroj estas aro (eraro), vico da azenoj estas azenoj en vico.

Same kiel la itala estas la lingvo de SI (jes), la angla la lingvo de YES (jes), la rusa estas la lingvo de DA (jes). Pro ofta duobligo de ĉi-silabo en la rusa konversacio, ni nomas DADAISMO la kritikan esploron de Esperanto laŭ la principoj de la belorusa lingvistiko.

Konklude, ni tamen ne tro riproĉu al kakadukaj maljunuloj ĉiuseksaj, jam cerbe kristaligitaj, ke ili ne kapablas marŝi kun la progresemaj evoluistoj. Sed ni komencu tuj enlasi freŝan aeron en nian Esperantohajmon.

BALADO

KIUN LA POETO DEDIĈIS
AL LA ETERNE NUTRANTA MAMO

Mi kredas je la Frua Dramo.
Mi kredas, ke pranutpe Vin,
pomet', satfrandis jam Adamo!
Plu donu en ĉi mond-ruin'
al nia raso de Kain',
kiun tro dura pun' surŝultras,
konsolan benon, vi, patrin'!
Ĉu niajn korpojn vi ne nutras?

Pli pompas vi, ol perl-ornamo,
dum la unua kor-alklin',
se vin trezor-serĉa sezamo
elsorĉas el rob' de knabin':
En nesto de punta stamin'
ĝemelan ŝvelon luno pudras,
kaj cicas gutoj du de vin'!
Ĉu niajn lipojn vi ne nutras?

Ja vin proponu mia Damo,
sin streĉu via pint-obstin'
incita kvazaŭ mam' de mamo,
gvidstelo sur virgina sin',
sen kies sorĉa ilumin'
neniu viro rave supras

ĝis la ekstaza vojaĝ-fin'!
Ĉu niajn amojn vi ne nutras?

DEDIĈO

Princin', nin portu al kulmin'
de l' kunvolupto ĝis ni putras
sur dolĉa brusto de virin'!
Ĉu tombo-vermojn vi ne nutras?

RONĜE SUB POMARBO

Komedia aŭ palinodia sceno laŭ ... la
gusto de la spektanto

Rolas: ADAMO, studento; EVA, lia amatino; LA KALVA
POETO; PAĈJO, maljuna vagabondo; ABOCO,
miopa akademiano.

Krome: FISTULOJ (fosantaj ĝisostuloj), JUNA NEOKRATO.
DANCANTAJ GEKNABOJ, VOĈO DE KOSMONAŬTO,
Okazas dum printempa mateno kaj aŭtuna
vespero.

Ludas: GEAKTOROJ DE LA «VERDA ĈARO».

Muziko de J. Kálmán, K. Kalocsay, M. Sárossy.
Baletojn gvidas Tanja Koregrafinová.

UNUA BILDO

Printempa mateno. ADAMO kaj EVA sidas sub floranta pomarbo.
Apud ili staras LA KALVA POETO en la mano kun liro. Knaboj kaj
knabinoj gaje babilas. Sur la grundo kaŭras ABOCO, la miopa aka-
demiano, kaj ronĝas radikojn, dum la FISTULOJ fosas profundan
sulkon.

LA KALVA POETO (*al la knabinoj*) kantas

Aprile, jubile
nun dancu, knabinoj,
sen zono, ĉe l' sono
de la tamburinoj;

kiseton proponu,
rideton aldonu
al straboj de knaboj,
kun ĉarmaj alklinoj.

ABOCO (*en la mano kun duonronĝita radiko*)

Jam en la mondon venis Nova Tento
kaj perflugiloj de venena vento
minace flugas al la Fundamento

EVA (*al la fosantaj FISTULOJ*)

Hej, haltu, buboj, ĉu vi fosas tombon?

ADAMO (*al la samaj*)

Aŭ volas nun re en la Katakombon?

KANTO DE LA FISTULOJ (*energie ritmita*)

Hak! Brak-en-brak
ĝis osta krak
Ruk! Nuk-al-nuk
ĝis vosta juk

EVA (*kun ĉarma paŭteto*)

Pli belan kanton mi plezure aŭdus!

ADAMO (*konvinke*) al LA KALVA POETO

Poeto kalva, vin ni re aplaŭdus ...

LA KALVA POETO (*al la knaboj*)

Junuloj, korbruloj

vin pelas al bela
knabino kun sino
regale miela,
florbedon elektu,
bukedon kolektu,
tuj venu kaj prenu
el dolĉo ĉiela.

KANTO DE LA FISTULOJ (*energie ritmita*)

Vortar-maldik
ĉe l' umbilik
epok epik
Nur pura stok!
Kaj krevu Kok!
epik epok

ABOCO (*kun kasandre drameca tono*)

Ne lasu vin ekdrogi de l' Fermento!
Ne lasu vin delogi de l' Serpento!
Vin, fratoj, kaptos tro malfrua pento,
se vi ne sidos sur la Fundamento!

EVA (*tedita*)

Min tedas sidi ĉe predika ranco ...

ADAMO (*sin levas kaj kaptas ŝian talion delikate kaj invite*)

Do venu, kara, por nuanca danco.
La junio bolas en ni kun impet'.
Cigan' ekludu! Flirtu la jupet' ...

JUNA NEOKRATO (*kanzono*)

Lip-al-lipi
Pip-al-pipi
Hi! hi! hi!
kirle viglu
glu! glu! glu!
lagadigadu

Dancas ĉiuj krom la FISTULOJ kaj ÀBOCO, la miopa akademiano, kiu perdinte sian nazumon falis en la jam tro profundan sulkon. Fine li retrovas sian nazumon, sed kredante ĝin radiko, li ĝin avida ronĝas.

DUA BILDO

Aŭtuna vespero. Samloke kiel en la unua bildo. Samaj rolantoj plus PAĈJO, la maljuna vagabondo. La pomarbo portas belegajn ruĝajn maturajn fruktojn. Lacaj de la longa fosado, la FISTULOJ sidas tere, ronĝas radikojn kaj vane proponas kelkajn al la dancantaj paroj.

PAĈJO (*sur la ŝultro kun tornistro*)

Ne ŝtopu, sakre, vin nur per radikoj
pli nudaj, krudaj ol prizonaj brikoj;
al ratoj lasu la karotojn ronĝi,
pri ili homoj devus eĉ ne sonĝi!
Se nur por talpa, verma ramp' mi indus
la mondon juna mi jam — forlasintus!

LA KALVA POETO (*amike*)

En la brakojn venu, kara,
vin ne premu sent' amara.

PAĈJO (*daŭrigas inspire*)

La vivon ĉiam la printempo movas
al freŝaj floroj, formoj, beloj ... Povas
ignori novajn frandojn poreterne
nur gnomo, kiu kalvas kapinterne.
Amikoj, mi jam tra cent landoj migris,
sur «fundamento» mi neniam pigris.
Min pelis ofte skurĝaj sorto-ŝanĝoj
kaj ŝtonoj multis ja pli ol — oranĝoj!

EVA (*entuziasme flustras*)

Mi ŝatus kisi ĉi amindan homon!

ADAMO (*al ŝi iom riproĉe*)

Silentu, kara! Manĝu vian pomon.

PAĈJO (*al ADAMO kaj EVA*)

Student' sur kapo kun velura ĉapo,
Knabin' freŝlipa, pro la kis-agapo,
nektar' miela, longe, milde ridu,
la sukan, dolĉan Pomon vi dividu ...
Hej! karaj, kedu, ke sen tiu Pomo
nun ja ne sidus eĉ la Pap' en Romo.

FISTULOJ

En nin ĝisoste la radikaj sukoj
regale falas kiel — mielkukoj!

ABOCO (*ĉiam en la fosaĵo*)

Kolbaso, lardo, ŝinko kaj saŭrkraŭt'!

JUNA NEOKRATO (*fingrumas transistoran radiofoneton
kaj ekkrias ekscitite*)

Aŭskultu voĉon de la Kosmonaŭt' ...

VOĈO DE LA KOSMONAŬTO:

La kukaraĉo, la kukaraĉo
jam min ŝtopis ĝis satur'.
For el la kaĉo, tuj al la plaĉo
per la ŝtupoj de Baldur!

PAĈJO (*kun konsenta rideto*)

Por novaj beloj mi ne estas blinda,
Nu ... eĉ *Infero* estas re spektinda!

JUNA NEOKRATO (*kun freneza entuziasmo*)

Hip, hip, hip, hura! Kaj hip, hip, hip, hura!
Ni tiru Paĉjon al la ŝtup' Baldura!

PAĈJO (*kun pliiĝanta vervo, ĉiam pli rapide, kvazaŭ sen
spiropreno*)

Nun per frando plej ŝatata
de palato delikata
plenas mia vorto-sako
por regalo de — stomako:
homunkulo morne grumblas,
famuluso triste stumblas,
en ĉi damna karmanjolo,
sed mi sakras kun petolo
kaj kriĉado plej bizara,
marsejleza, musta, rara,
dum vin kaptas kurta tranco,
mi disipos por avanco

tutan riĉan di-delicon
 ĝis vi petos — armisticon!
 Por jubili ĉe la fino
 nano nuptu kun putino.
 El cent korboj mi ja plukis,
 hante, lante, jodle klukis
 kaj diboĉis ruse, greke,
 eĉ Homeron sorbis leke ...
 Min papigu se vi volos,
 sed pli longe mi ne rolos.

En kreskanta entuziasmo, ĉiuj ĉirkaŭas PAĈJON, kaj lin freneze aklamas. La FISTULOJ gaje rompas siajn fosilojn. ABOCO, la miopa akademiano, provas doni al li Superan Ateston pri Papebleco. EVA, ravite, kisas lin.

EVA (post la kiso, al PAĈJO)

Mi sigelis la Diplomon!

(kaj al ADAMO)

Kaj vi ... glutu vian pomon.

Oni portas PAĈJON sur la ŝultroj kaj delire lin aplaŭdas.

PAĈJO (kun profunda emocio)

Mi vin ĉiujn en centopo
 nun regalos per — siropo.

KURTENO

Noto de la aŭtoro.—Tiun ĉi senpretendan scenon mi verkis en nur 7 minutoj, sed la varma aplaŭdo de la publiko, post la unua prezentado, daŭris tiom longe, ke ĝi eĉ vekis el profunda dormo mian karan amikon la kritikiston William Auld.

EŬGENO LANTI

DE SENNOCIISMO AL SENNACIISMO

Laŭ fidinda raporto de fakulo oni povas kalkuli 80 naciecojn en Meksikio, k la meksika nacieco ne ankoraŭ ekzistas en la menso de milionoj da indiĝenaj analfabetoj. Plejparte tiuj homoj ne ankoraŭ posedas la plej etan nocion pri la vera homa digno k pri sia tutmonda aparteneco. Ili vivas en kompleta *sen-nociismo*.

Ĉiutage miaj okuloj vidas ĉifonulojn, mia nazo flaras haladzojn k miaj oreloj aŭdas kriaĉojn el la proksimaj drinkejoj. La kutima trinkaĵo de l' meksika popolo estas la *pulkeo* (pulque), alkoholaĵo sufiĉe ebriga k tre malkara. La pulketrinkejoj nemaloŭte donas specialan k naŭzan aspekton al la laboristaj kvartaloj en Meksiko. La klientoj estas ĉefe indoj k mestizoj, mizeraj ŝarĝportistoj, kiuj anstataŭas azenojn k ĉevalojn, k nemaloŭte aspektas pli bestece ol homece. Sur la placoj ili svarmas kiel kuloj en marĉo. Sed tiu drinkema k ĉifonvestita popolo estas la plej pia, kiun mi iam vidis. Didomojn ili vizitas same fervore, kiel drinkejojn. K la vendo de kandelegoj ŝajnas ĉi tie same prospera negoco, kiel tiu de la pulkeo.

Oni tamen bonvolu ne kredi, ke la kelkaj trajtoj, kiujn mi ĵus skizis, ekskluzive propras al ĉi tiu lando. Plurilate Meksikio bone respegulas la socian bildon de la cetera mondo. En aliaj landoj la pulkeo havas alian nomon, k la ĉapeloj alian formon ... sed en la

kapo mem de l' homoj ĉie regas la sama malsaĝo. Hodiaŭ en Eŭropo la situacio larĝtrajte similas al tiu en Meksikio kun nur iaj diferencoj en la detaloj. La homoj ĝenerale ne estas unue k ĉefe homoj, sed anoj de klano, de tribo, de nacio. K en tia stato kuŝas la granda, latentă, eksplodema forto, kiun demagogoj scipovas utiligi por peli la popolojn en amasbuĉadojn.

Nuntempe la sennaciismo, kiel historia faktoro, ekzistas nur embrie. Eĉ ĉe multaj esperantistoj! Al la ortodoksemaj legantoj mi petas pardonon. Mi jam komencis iom tro forte herezi. Mi do ĉesas. La nacioj ja estas realaĵo. Ili ekzistas k ĝuste pro tio la homaro malsanas, elspezante nekalkuleblan kvanton da energio k materialo por detruaj, mortigaj celoj. La diplomataj intertraktadoj neniam sukcesis eviti militojn. La trompa starigo de Ligo de Nacioj havis nur kiel rezulton doni oficojn al miloj da parazitoj.

La pesto, la plago de nia epoko estas la naciismo. Por trafe kontraŭbatali ĝin, necesas unue atingi staton en kiu ni estus tute liberigitaj el ĉia influo de naciaj lingvoj. Do valoras, ke ni dediĉu nian tempon al la mondlingva afero. La celkonforma praktiko de esperanto estas la aboco de la sennaciismo.

Multaj famaj k influaj internaciistoj estas analfabetoj, ĉar ili ne lernis nian lingvon k ĝenerale ignoras nian movadon. Ili ne sufiĉe zorge viŝis siajn okulvitrojn. K mi kuraĝas aserti, ke konsidere la veran celon, ili stagnas en *sennociismo*.

Aliparte, esperantistoj, kiuj malamas senescepte k daŭre ĉiujn germanojn aŭ ĉiujn rusojn, similas al kankroj, al analfabetaj filistoj. Tiuj fakte perfidas la interesojn de nia movado, aŭ tute ne komprenas ties gravan signifon.

La artefarita, racia, sennacieca lingvo eniĝu nian konscion tiel profunde, ke ĝi fariĝu nia preferata esprimilo, per kiu ni tute faligu la fremdon inter ni k niaj samlingvanoj el aliaj mondpartoj. Mi konfesas, ke esperanto penetris tiom profunde en mian subkonscion, ke mi sentas min fremda en neesperantista rondo. Esti insultata en esperanto, tio estas al mi preskaŭ pli agrabla, ol esti laŭdata en nacia lingvo. Tial mi ĝojas esti esperantisto, k mia granda ĉagreno estas, ke mi ne povas gravedigi tiun lingvon per ĉefverko!

Sed ĉu la *sennociismo* iam malaperos el la mondo?

Respondu mem, kara Leganto, k, se vi mem jam liberigis, helpu aliajn demeti la pezajn erarojn el la ŝultroj, k ne elspezi tro multe por kandelegoj k pulkeo

SOKRATAJ SONETOJ

Kial ne cigne kiel Jovo Ledan
mi vin voluptis nur dum arda jun'
kaj laste kantis sub helena sun'
la karan korpon tiam amgravedan?

En viv-enuon preme sat-oscedan
min urĝe skurĝis la rutina kun',
kaj mi plenumas en plezur-imun'
nur edzan devon adasisme tedan.

Ksantipa, vi min toksis Mitridate
per tagregala dozo da cikut'.
La morton mi sopiras nun Sokrate.

En la profundon de dekfuta put'
tuj eltigligu la venenon fate:
mi ĝin eltrinkos ĝis la lasta gut'.

«Li mortis!». Tion redaktoro kredis,
min ekspedinta al Finpaca Kort'.
Informoj mankas ja pri mia sort',
sed mi la lokon ne rezigne cedis.

Por plua vivo mi fervore pledis,
tro juna fakte por Sokrata mort',

kaj li tro Aulda fidi nur al vort'
petole fluga, kiun mi mem bredis.

Ke ter' min kovros, aŭ eĉ ke ne ter',
se sur Venus' mi finos la vojaĝon,
mi ja ne dubas pri ĉi lasta ver'!

Nur lasu brile bruli mian aĝon
por ke mi povu rande de l' krater'
dum kelkaj jaroj kulti pluan saĝon.

SALTEGO TRANS HORMILOJ

ANTAŬPAROLO

La komitato de Univers-Esplora Amikaro (UEA) fondis en Varsovio Interplanedan Esplor-Kompanion (IEK), kies ĉefa celo estas konkeri la Lunon. Tri volontuloj tuj anoncis sin por la unua vojaĝo. Triope ili prezentis sin ĉe la Urĝa Kunsido (UK) en Atomium. Oni scias, ke jam antaŭ kvar monatoj ili forveturis tra la spaco, utiligante la potencajn emanojn de la Vo-lumo. Sed neniŭ scias pri ilia sorto. Kaj S-ro Normano, ministro pri Okultaj Aferoj, malpli ol iu ajn. Ĉu ili sukcesis? Ĉu ili fiaskis? La oficialaj instancoj obstine mutas. La gazetaro silentas ...

Feliĉe, per la televizoro de D-ro Kivikas, mi povis observi, se ne la Vo-lumrapidan veturon, almenaŭ la foriron kaj la surluniĝon de la tri kuraĝaj esplorantoj. Ilian unikan aventuron mi provos nun rakonti en maniero facile komprenebla por ĉiu.

* * *

Alvenis la momento de la forveturo. Dum semajnoj tri homoj febrece preparegis sin. Ĉiu laŭ sia maniero kaj kompreno. La sep Saĝuloj de IEK staras mirigite sur la platformo. Kiel la sep Nanoj ĉirkaŭ la vitra ĉerko de Neĝulineto ... La tri Vo-lontanoj jam sidas en strangege aparato ... Simila al vasta

pesil-taso: la INTERPLANEDA DIPOLMO ... Oni apenaŭ rekonas ilin ... Ili portas dikajn ŝokimunajn skafandrojn ... La kapon hermete kovras travidebla globo ... Protekta kloŝo, por ke la pene akirita scienco ne disperdiĝas ... Ili aspektas kiel monstrecaj fungegoj ...

La piloto, D-ro Altabul, fingrumas ŝaltilojn kaj komandas:

— Ĉiu okupu sian lokon! — Liaj du kunuloj, S-ino Jemilia kaj profesoro Nedole, tuj obeegas kaj bukigas siajn sekur-zonojn ... La ordinara lumo estingiĝas ... Brilegas nur la Vo-lumo ... Dum sekundo io misterece zumegas ... Subitege, dek tunoj da dinamito eksplodegas ... La INTERPLANEDA DIPOLMO estas for ...

La sep Saĝuloj renversiĝis ... Ili mienegas, kvazaŭ ili mem alvenis sur la Luno. S-ro Normano skrapas sian frizitan ruĝan hararon, kaj obtuzege voĉas:

— Bonvolu permesi, ke mi esprimas al vi mian dubon!

Sed pli frue, ol la eminenta Sepopo sukcesas rekunmeti la saĝojn, la INTERPLANEDA DIPOLMO jam trafis la Lunon, kaj kuŝas apud vasta cirkego ... Halucina pejzaĝo ... Reliefo nete konturita en abrupta lumo ... Sur la nigra ĉielo la steloj kunebrilas kun la Suno ... La Tero elrigardas kvazaŭ pufigita lunglobo ... Nenia sono ...

Profesoro Nedole konsultas paragrafon de la *Plana Pragmatiko*. D-ro Altabul okulas sian mapon. La triopo rapidege eliĝas el la aparato. Per dek leporaj saltegoj ili atingas la randon de la cirkego. Ili komunikas inter si per radio:

— Ni staras en la Maro de la Nuboj ... aŭ de la Duboj — anoncas D-ro Altabul.

— Ni baptu ĝin 'Montevideo'! — entuziasmas S-ino Jemilia.

— Ho ... legu! — sufokite ekkrias la profesoro, montrante gigantegegan literaron sur la nuda grundo:

GRANDA MOKKARTIA CIRKO — TERITORIO DE US

Klana Kondicionala Kampoj

Eniro malpermesata

La Estro de K. K. K.

Generalo G. HOM

Apenaŭ ili finlegis la tekston, ke potencega megafono minace laŭtas:

— Tuj for! Tuj for! OCEANA denunciis vin kiel danĝerajn humanistojn! Tuj for! Tuj for!

La tri kolegoj retroleporas kelkajn saltegojn ... La megafono daŭrigas pli milde kaj iom mokece:

— Baj, baj! Baj, baj! Baj, baj!

— Arogantegaĵo! — indigniĝas S-ino Jemilia.

— Ni provu ĉe la Oriento! — konsilas D-ro Altabul.

— Prave! — konsentegas la profesoro —. Ni vizitu la Marojn de la Sereneco, de la Trankvileco, de la Fekundeco, de la Nektareco.

Tamen, spite al ĉiaj manovroj, la INTERPLANEDA DIPOLMO rifuzas funkcii. Ĉu la motoro difektiĝis? Ĉu, sur la Luno, la Vo-lumo perdis sian efikon? Post vanecaj provegoj, la tri esplorantoj forlasas la senutilan aparaton.

Ĉi tiam, per sinsekvaj saltegoj, ili direktiĝas al la Oriento. Fervorege, kvazaŭ ili ricevis subvencion de APO. Tamen la vojo — se uzi terecan esprimon —

estas malglatega, longada, peniga. Horojn poste, preskaŭ elĉerpitaj, ili staras antaŭ la Granda Murego. Dum kiam ili serĉas elvojon, ruĝa fungego decide alsaltas ilin. Virina voĉo ordonas per radio:

— Ne moviĝu! Mi malpermesas, ke vi plu irus! Danĝero ĉirkaŭas vin ĉiufankel!

— Kiu estas vi kaj kion vi volas? — demandegas profesoro Nedole.

— Komisaro Njetoĉka Selenova Lunikin. Mi devus aresti vin. Kamarado Alenko denunciis vin kiel danĝerajn humanistojn kaj spionojn.

— Arogantegaĵo! — protestas S-ino Jemilia —. Ni estas nur viktimoj, prov-kunikloj, kobajoj! — ŝi pledas duonsvenante pro la ekstrema laciĝo.

— Da, da, kobaj! — ridetas la komisaro —. Kobaju, kobajuŝki! Ripozu infanoj. Dormiĝu kaj faru belajn sonĝojn dum mi ekzamenos vian ... Diplodokon.

— Ĉu ĝi grave difektiĝis? — demandas D-ro Altabul maltrankvile.

La komisaro ŝultrolevas, kaj aldonas kun kompatemeca tono:

— Nu, francuzkij motor ... Elmodiĝinta modelo! Amuza muzeaĵo.

— Ĝi tamen transportis nin ĉi tien!

— Bela sukceso! Feliĉe, ke mi trovis vin, ĉar via Diplodoko neniam plu funkcios. La konkero de la Luno oni ne improvizas. Viaj Saĝuloj de IEK estas naveguloj. Ili havas nur tre konfuzajn ideojn pri la maniero direkti esploradon.

— Sed ni ja posedas Centron de Esploro kaj Dokumentado!

— Jes, mi konas. Kaj la rezulto estas *La Internacia Lingvo*. Priplorinda esploro. La tuta afero ne

valoras fermentitan kukumon. Kompatinduloj! Aŭskultu: Parto de nia stabo foriros la 24-an de decembro festi Kristnaskon sur la Tero. Ili kuneprenos vin. Ĝis tiam ...

— Kion ni faregos ĉi tie dum kvar monatoj? — demandegas samtempe la triopo.

— Ni gastigos vin. Vi estos tute liberaj studi la Terminarojn aperintajn en la eldonoj de UEA, kaj per radio resti en konsultaj rilatoj kun UNESKO!

RAYMOND SCHWARTZ

MADRIGALO

AL FAMA FILM-AKTORINO

Ne, mi ne konfuzas
lampon kun vezik',
cerbojn ne kontuzas
per Metafizik'.

Kaj mi ne ragnaras
ŝtupojn kun ameb',
sed tuj mi deklaras
vin aminda Beb'.

Lude vi obsedas
virojn per provok',
kiun vi posedas
en la ĝusta lok'.

Multaj tre sopiras
vidi vin sen vest',
kelkaj sin drapiras
ŝirme per asbest'.

Kaj ju pli trepidas
via koksosving',
ni des pli humidas
nu, ĉe la piping'.

Vere vi prestiĝas
preter ĉia dir',

kaj ne nur naskiĝas
pro vi la Dezir',

sed ĝi tuj adoltas
ekde la lulil',
ĉar plej alte voltas
via sekso pil'!

DEMANDOJ

Ĉu frumaten' ekgrizas? Ĉu pro neĝosordino
la bruaj trafikondoj ankoraŭ ne tumultas
tra la kanjon' grandurba? Enpense mi aŭskultas
la tintan kalkantakton de fora pasantino.

Ĝi hantas la solecon de mia litintimo
kiel gut' regulbate en korpelvon singultas,
dum memoro dolora mian memon envultas
kaj min sufoke premas minaca halucino.

Ĉu l' juna blonda knabo, kiu iam enlitis
de mia flank' molŝove sed perfide forglitis?
La ŝutrojn mi apertas kaj sondas iluzie

la vatan blankon strate. Min kaptas tuj ekdubo:
El jam mil paŝostampoj kaj vetursulkoj, kie
la spuron nun trovi de l' kapreola bubo?

EL LA NOTLIBRO

Rolo de la afiksoj.—La malamikoj de la prefikso MAL riproĉas, ke ĝi faras vortojn tro longaj. Tion mi ne opinias, sed trovas ĝin iom mola laŭ estetika vidpunkto. Aliparte, plaĉas al mi la prefikso EK, kiun tre favoras niaj hungaraj verkistoj, ĉar ĝi sonas energie, kompakte, virece, instige. Mi demandis mian amikon Kenelm Robinson, kion li opinias pri la rolo de la afiksoj en la komuna uzo. Li respondis iom enigme: «Se mi estus afikso mi preferus algluiĝi poste».

* * *

Nobel-premio.—En mia kurso pri la Esperanta literaturo, lernanto legis tre bonan eseon, kiun li verkis pri kelkaj eminentuloj, kiuj laŭ li meritis la Nobel-premion. Aliaj lernantoj en la klaso, kaj precipe knabinoj, ofte lin interrompis kaj kriis: «Kaj D-ro Lapenna? Kaj la Vivanta Majstro?»

«Silentu!» mi diris. «Lasu lin fini. Ĉu iu interrompis D-ron Lapenna, kiam li verkis sian faman libron?»

«Bedaŭrinde ne!» murmuris junulo, kiu ĝis tiam silentis.

* * *

Konfidencaj okupoj.—La *Sekretaj Sonetoj* apartenas al tiuj libroj, kiujn dum lego oni tenas per unu mano. La alia? Nu, ekzistas ankaŭ konfidencaj okupoj.

* * *

Pitch dark.—Knaba lernanto mia demandis, ĉu en sia eseo li rajtas traduki ĉi tiun anglan esprimon per 'piĉe nigra', kaj mi informis lin, ke tion li ne povas diri, ke *piĉo* signifas nur *ton-alteco*. Tamen, knabino en la kurso scivolis, ĉu la esprimon 'to play at pitch and toss' oni povas redoni per 'ludi je piĉo...' «Tute ne» mi tuj interrompis ŝin. «Oni grave miskomprenus vin». Kaj ni ambaŭ ridis.

Por doni edifan ekzemplon, sen kiu la afero restus eble *peĉe nigra* por multaj ej miaj gelernantoj, mi citis frazon el la bonega libro de S-ro Sullivan. Temas pri mezalta tenoro, kiu kantas antaŭ princino kaj iom tro streĉas la voĉon provante akiri ŝian favoron: «Silvio Bragetti strebis je tro alta piĉo».

* * *

Kolektomanio.—Anatole France en sia romano *Le Crime de Sylvestre Bonnard* humure ridindigas bagatelan pasion. Tiun de aristokrata diletanto, kiu ofte vojaĝas ĝis alia kontinento por nura alumetujo ankoraŭ mankanta en lia jam riĉa kolekto.

En nia Esperanta kulturo tiu kolektomanio tute ne mankas, kaj perforte regas jam de longa tempo. Al multaj homoj ĝi helpas konservi la intereson por nia afero. Eĉ eminentulo lastjare kolektis preskaŭ ĉiujn erarojn el grava verko kaj eldonis el ili deksep-paĝan katalogon.

Unu el miaj amikoj, S-ro Bruce Tottenhill,* kiu regule vizitas kongresojn kaj ĉiam fervore amindumas, fieras pri originala, preskaŭ unika trezoro. Li posedas

* Legantoj, kies nacia prononco ne konas la sonon 'h', elparolu simple: brus totenil.

jam pli ol centon da kalsoninoj el la plej diversaj formoj, ŝtofoj, koloroj kaj devenoj. Iuj flage kovras tri murojn en lia fraŭla ĉambro, al kiu ili donas apartan kaj vere internacian etoson. Unu punte ornamas kaj kovras tableton. Alia apenaŭ pli grandas ol vizitkarto. Ĉe la fajrokrado pendas kurioza ekzemplero el asbesto. La ceterajn li bele ordigis en tirkesto.

S-ro Bruce Tottenhill asertas, ke li almenaŭ unufoje plej intime rilatis kun la iama enhavo de ĉiu el tiuj ĉarmaj inginoj. Nura enflaro tuj sugestis al li nomon: Judit, Anna, Veronika, Beatrice, Fanny ... Iu Sonja tamen ne lasis al li intiman memoraĵon, ĉar tian ŝi neniam posedis.

Alia amiko, juna metilernanto, posedas ankaŭ interesan kolekton, sed pli modestan. Ĝi konsistas el gantinoj, ĉiuj dekstramanaj kun unu sola escepto. Mi suspektas, ke tiu knabo sentas ankoraŭ grandan respekton al la virina korpo. Tamen, venas al mi kelkfoje la ideo, ke se li ne baldaŭ montros emon al pli gravaj objektoj, mi devos dubi pri lia mensa saneco.

* * *

Helenismo.—Iam parolante pri Oscar Wilde, mia amiko S-ro Sullivan diris, ke samseksemuloj troviĝas pli kaj pli en la superaj kaj intelektaj rondoj. Mi opinias, ke li malpravas, ĉar la inklino al la sama sekso ekzistas en ĉiu socia klaso. En la pli edukitaj, kulturitaj medioj oni praktikas ĝin kun alta rafiniteco, iel helenisme, dum ĉe vulgaraj homoj ĝi restas krude obscena.

EMBA

AL LA VENKINTO EN MONTEVIDEO

Mi volus cin kompari kun la suno,
sed, ho ve, ĝi ne brilas ĉiutage.
Mi volus cin kompari kun la luno,
sed nun la homoj ĝin atingas sage.
Mi volus cin kompari kun la monto,
sed ĝian pinton oni povas vidi.
Mi volus cin kompari kun la fonto,
sed ties fluon seko povas bridi.
Mi volus cin kompari kun Naturo,
sed dum la vintro dorme ĝi ripozas.
Mi volus cin kompari kun lumturo,
sed ĝia brilo nur dumnokte krozas.
Mi volus cin kompari kun Athena,
sed cin egali tiu vane penus.
Mi volus cin kompari kun Lapenna,
sed la interna cia lingvo ĝenus.

PERDITA BONFARO

Dino neniam elektis la ĝustan vojon. Aŭ, se nevole li tion tamen faris, li tuj korektis la eraron. Jam de la junaĝo eklogis lin la liberaj spacetoj, kiuj oportune disigas la grizajn paragrafojn de la leĝo. Frue spertinte la agrablan gastamon de transmara lando, li tie restis kaj vivis iel margene de la rutina moralo. Ankaŭ tiun vesperon, li ne elektis la ĝustan vojon kaj subite koliziis kun bando rivala. El la ses kugloj, kiuj lin trafis, nur unu metis finon al prospera kariero. Sed definitive. Tamen, li jam antaŭe preparis testamenton favore al sia hejma vilaĝo. Neniam li forgesis la kadukajn domaĉojn, kie de generacioj homoj provis vivi meze de la plej naŭza mizero.

La postlasita sumo estis fabele granda kaj atestis pri aparte profita negoco. Eble, Dino neglektis teknikan detalon aŭ etan juran formalajon en la esprimo de sia lasta volo. Eble pro alia motivo, la bonvena heredaĵo, transfluginte la maron, iom devojiĝis. La administron kaj laŭcelan uzon oni konfidis al bonfara komitato en la ĉefurbo. La komitato kreis gravan instituton por la studado kaj aplikado de sciencaj metodoj por socia helpo. Ĝi luis imponan modernan oficejon kaj nomumis direktoron. Tiu kunvokis la komitaton al tuja kunsido. Post diskutoj kaj konsiliĝo kun eminenta juristo, oni decidis elekti Enketan Komisionon. Lia direktora moŝto tre konvinke argumentis:

«Ni evitu blindan, mistikan bonfaradon. Ni ne mistrafe atribuu al homo, kion li nek bezonas, nek meritas. Ni ne rajtas improvizi, Sinjoroj! La aferon de la vilaĝo ni esploru per sciencaj metodoj. Kaj tion povas racie fari nur profesiaj fakuloj».

* * *

Komence de majo, la Enketa Komisiono alvenis al la vilaĝo sub la kompetenta gvido de fama profesoro. La popolon oni tuj ordonis en du vicojn sur la komunuman placon. La profesoro informis la mirplenajn vilaĝanojn pri la favoro, kiu trafas ilin. Poste, li plilonge klarigis la taskon de la Komisiono por la plibonigo de ilia sorto.

La enketistoj ne perdis unu minuton. Kun fervoro kaj sindono ili komencis sian gravan laboron: Viziti ĉiujn domojn. Pridemandi ĉiujn homojn plej detale pri la personaj cirkonstancoj. Zorge noti la respondojn kaj faritajn konstatojn. Redakti ampleksajn raportojn, kaj ilin regule sendi al la Instituto por kompilo kaj prilaboro. Favorata de belega vetero la enketo daŭris la tutan someron. Dume kelkaj vilaĝanoj mortis de malsato. Oni enterigis ilin tre dece. Sed tio ne interrompis pli gravan laboron. Iu el la enketistoj kolektis abundajn notojn por sia verkota libro *Semantiko kaj Malsato*. Alia trovis riĉan materialon por prelego pri *Oceanografio de la Mizero*.

Ankaŭ la akompanantaj ĵurnalistoj kaj fotistoj ne domaĝis sian penon. Dum intervjuo la maljuna pastro konfidis:

«La sinjoroj enketistoj estas ja ĉiuj neimageble kleraj kaj kapablaj specialistoj. Pri la propra fako ĉiu aparte scias multe pli, ol ĉiuj aliaj kune. Tamen pri

unu afero, ili ĉiuj senescepte estas laikoj. Ili ĉiuj kune malpli scias, ol la plej malklera vilaĝano: pri la homa sufero».

Sed tiun parton de la intervjuo oni ne publikigis.

Fotoj, raportoj regule alvenis kaj amasiĝis en la Instituton. Oni ordigis ilin laŭ la decimala klasifiko, kaj metode prilaboris. Naskiĝis grafikoj kaj statistikoj. Helpe de traboritaj slipoj oni registris informojn pri ĉiu aparta loĝanto de la vilaĝo. Oni preterlasis nenian detalon, eĉ la ŝajne plej sensignifan. Post nura enŝovo de karto mistere tratruita, speciala maŝino tuj indikis la aĝon, sekson, staturon, harkoloron, ungoformon, ktp. de difinita individuo. Tiun escepte riĉan kolekton da dokumentoj sekrete enviis la ĉefurba poliestro. La direktoro flegis pli altan ambicion: fondi ĉe la urba universitato katedron pri Kompara Paŭperologio.

Fine aperis la du unuaj volumoj belege binditaj de la *Kompleta Raporto pri la Vilaĝo* (Represo permesata, sed kun fontindiko). Dum pretiĝo de la tria volumo, oni konstatis, ke la postlasita kapitalo elĉerpiĝis. Estis domaĝe, ke Dino ne moŝtis postlasi pli grandan sumon. Sed, kiel mi jam diris, Dino neniam elektis la ĝustan vojon. Kaj, cetere, li estis malmorala homo.

HENDRIK ADAMSON

LA KLISTERO

Nokte en ŝvitplena lito
sonĝo min turmentas,
nokte en infermarmito
min diabloj dentas.

Elkaviĝas okulparo,
sangan segaj strioj,
fingren grincas segdentaro,
kaj min vekas krioj...

Mian korpon oni felas,
suĉas mian sangon,
kaj la nervojn oni ŝelas,
ŝiras for la langon.

Mian cerbon sorbas spilo,
sinojn oni tretas;
en gigantan injektilon
ĉion oni ĵetas.

Dorsas grasa bankiero,
kiun mi ne konas...
Kiam pretas la klistero
oni ĝin endonas.

Kial mi nun ne plu verkas?
Vana la respondo —
ĉar min oni ne plu sterkas,
elsekiĝis fonto.

STELLAN ENGHOLM
JULIO BAGHY
L. N. NEWELL
RAYMOND SCHWARTZ

LA VIRTO DE LIZA

PROLOGO

Inter la du mondmilitoj, okaze de Universala Kongreso, kvar el niaj plej talentaj kaj simpatiaj verkistoj renkontiĝis en amika kunveno. Por agrable pasigi la vesperon, ili decidis sin dediĉi al literatura ludo. Laŭvice, ili verkis po unu ĉapitron de mallonga poŝromano, kies temo estas la amaventuroj de sveda knabino dum dujara migrado tra la mondo.

Stellan ENGHOLM verkis la unuan ĉapitron, Julio BAGHY la duan, L. N. NEWELL la trian, kaj Raymond SCHWARTZ la lastan.

Jen la rezulto de ilia fervora kunlaboro.

Sur la korto la vintraj tagoj pasis sen rimarkinda interrompo. Tagon post tago Liza sidis apud la teksilo en la eta ĉambro super la kuirejo. Ŝi laboris senurĝe, iel indiferece. La laboro donis al ŝi nek ĝojon nek malĝojon. Tra longaj horoj ŝi vivis en la propraj pensoj, kvazaŭ en aparta mondo. Kaj tiam ŝia rigardo kvazaŭ direktiĝis internen, fariĝis nebule ĉirkaŭ ŝi, kaj ŝi sentis foje kiel sufokiĝon.

La gepatroj kaj la pli juna frato iris tra la domo kaj sur la korto, zorgis pri la kutimaj okupoj, ĉiu la sian. La laboron de la korto ŝi ne ŝatis. En la komenco, ŝajne, la teksado ekplaĉis al ŝi. Estis agrable sidi hejme kaj trankvile perlabori la propran monon. Kiam ŝi preparolis la aferon kun la patro, tiu levis la ŝultrojn kaj diris:

«Ni bezonus vin sur la kampoj, sed se teksu estas al vi plezuro — nu, faru».

Liza sidis sola en la eta ĉambro. Stranga laco premis ŝin. La loko ne estis multe por la okuloj. Malnova lito, ŝranko, malgranda tablo, kiun ŝi uzis kiel lavmeblon, ŝimkolora spegulo kaj seĝo kun vundita piedo. Ĉio ŝajnis neprizorgita kaj en bezono de renovigo. Spite la flamantan kenfajron, la ĉambro aspektis letargia, malgaja. La muroj estis nudaj, la kurtenoj grizaj, ĉifonaj kaj kovritaj per araneaj retoj. Oni havis la impreson, ke de jaroj neniu loĝis en ĉi kaduka ejo.

La ligna ŝtuparo ekkrakis. Liza rekonis la malrapidan paŝon de Erik. Nun li kutimis gliti rekte tra la kuirejo kaj veni al ŝi momenton dum la posttagmezo. Li estis filo de bienulo el la najbaraĵo. Ŝi renkontis lin en Lagarbo dum somermeza balo.

Li puŝis la pordon, salutis per kapklino, eksidis apud ŝi kaj ekbruligis sian pipon. Tiel li kondukis ĉiufoje. Li babiletis vortoŝpare, rigardante la movojn de la batilo kaj la bobenon, kiu iris tien kaj reen inter ŝiaj fingroj. Sed liaj vortoj estis kiel fumo al ŝi. Tamen, dum momento, ŝi mezuris lin per rigardo, kiu esprimis nek plezuron nek simpatian. Estis klare skribite en lia aspekto, ke li venis por preparoli gravan aferon, sed ne sciis kiel komenci. Li provis hezitan, timidajn karesojn al la delikate ronda ŝultro, sed ŝi malrapide tiris sin flanken. Pretervide la pezon en movoj kaj manieroj, Erik estis bela fortika junulo, kun ŝtale bluaj okuloj kaj firme desegnitaj lipoj. Pro la embarasa silento li perdis sian aplombon, sed ŝi faris nenion por lin kuraĝigi.

Ŝiaj okuloj kvazaŭ kovris sin per ŝirma vualo kaj enprofundiĝis. Erik serĉis por vortoj sed ne trovante ilin, li leviĝis, faris kelkajn paŝojn kaj staris apud la fenestro. Li rigardis la ludon de la neĝeroj en la trankvila decembra krepusko. Liaj ŝultroj larĝaj kiel kabano preskaŭ kovris la fenestron. Nenion ŝi sciis pri liaj pensoj, pri la kaŝita vivo sub lia senmova ekstero. Ŝi sentis sin pli kaj pli fremda.

Post momento li venis al ŝi, donis etan arĝentan ringon, salutis kaj foriris. Pli intimaj rilatoj inter ili neniam okazis.

Post lia foriro ŝi sidis en disaj pensoj. Ŝia vivo fluis tra la ĉiamajo de la labortagoj. Estis tiom sennehave

kaj unuforme. Penso donis penson. Ŝi ekmemoris scenon el filmo, kaj novaj vizaĝoj, vastaj elvidoj venis antaŭ ŝiaj okuloj. Estis strange. Ŝi rigardis distrite la ruĝan ŝtonon sur la arĝenta ringo. Kaj subite ŝi perceptis sin mem. La nazaloj ekvibretis, kvazaŭ ŝi ekflarus agrablan odoron. La interna, kaŝita brilo malrapide kaj senflame ekardis en ŝi, kvazaŭ venteto ruĝigus karberojn sub cindro. Ŝi estis juna, kaj ŝia sango fluis printempe varme en ŝiaj angioj. Ankoraŭ neniu knabo kisis ŝin.

Tio ne daŭris longe, sed tamen ŝi travivis ĉion tiom intense, kiom ŝi povus post disiĝo de densa nebulo antaŭ lumplena pejzaĝo.

Jes, kiom ŝi diferencis de la gepatroj, de Erik, de aliaj homoj! Ŝi pensis pri najbaroj kaj malproksimanoj. Ŝi estis vivinta en unu loko dum la tuta vivo, kaj ŝi sopiris rigardi la mondon. Vojaĝi trans la limojn. Forkuri el la hejmregiono. Malmö kaj al la sudo. Forflugi libera el la aranea reto, kiun dum jaroj ŝi mem ŝpinis kaj teksis ĉirkaŭ si. La sumeto rondiĝis sur la ŝparkasa libreto. Ŝi estis dudekjara virino, kiu arde sopiris la vivon.

La nokto komencis invadi la ĉambron malrapide.

Ŝi sentis, ke ŝi jam ne apartenas al la korto. La printempon ŝi atendis ...

Tibor sidas kiel roko sur la rando de la lito. Li meditas. Tra la fenestro, la printempa nokto ondetas kiel trankvila maro kaj lasas molan ŝaŭmon ĉe liaj piedoj. Li banas sin en lanugaj sentoj. Majodoro ŝvebas en la aero. La luno palas kiel vizaĝo de juna fianĉino. La temperaturo estas dekkvin gradoj super la nulo. Sennuba ĉielo.

Kvazaŭ li bezonus eskapi de tro milda kareso, la viro eliras el la ĉambro kaj fermas post si la pordon. En la koridoro de la vilaĝa gastejo intimaj parfumoj el ŝvito, kolonjakvo, tabako kaj stufita brasiko miksiĝas kun ombro maldensa, preskaŭ diafana. Tibor enspiras longe, penetre, kaj lia rigardo flosas malrapide en tiu siropo de trankvileco kaj silento.

Pluraj pordoj viciĝas ambaŭflanke de la koridoro, diskretaj kiel fermitaj palpebroj. Unu aŭ du paroj da ŝuoj atendas antaŭ ĉiu sojlo, makulante la tapiŝon jen pli hele, jen pli nigre. Tibor haltas antaŭ du etaj fili-granaj silkŝuoj. Ili ne estas solaj. Apud ili krude oscedas dikaj botoj ŝmiritaj je koto kaj plenaj je naztorda haladzo. Per la piedo li senbrue iom forŝovas ilin.

Ĉe la fino de la koridoro staras duonfermita pordo. La duŝkamero. Antaŭ du tagoj, frumatene, eliris el ĝi tiu blonda fremda knabino preskaŭ nuda kaj enkuris la apudan ĉambron. Singarde li faras kelkajn paŝojn sur la mola tapiŝo. Jes, estas tiu ĉi ĉambro.

Ŝiaj etaj ruĝaj ŝuoj dormas solaj. Li levas unu el ili kaj ĝin admire palpas. Tiel delikata, mistera kaj malfermita kiel buŝo. Li prenas ankaŭ la alian. En liaj manoj ili ŝajnas tiel malpezaj ... kaj samtempe pezaj, kvazaŭ ili portus pompan virinan korpon, kiun li amfebre senvestigas lasante nur la blondan displektitan hararon kovri la formoriĉan nudecon. Rompinte la spacan kaj tempan realecon, li profunde ensorbas la varman odoron de la juna haŭto. Ekpensoj stelas la bluan veluron de lia memoro kaj disradie kreskas je belegaj lumfloroj. Lula sopiro ekondas, plifortiĝas, ŝvelas kiel inundo. Li kisas la ŝuetojn kaj remetas ilin al la planko. Muĝaj deziroj rompas siajn katenojn kaj ekfuriozas en li. La sango suprenkuras al la kapo kaj ... per mano tremanta li serĉas la anseton de la pordo.

Kiel facile li enpuŝus ... Sed ne! Li hezitas. Li ekmemoras pri la edzino, kiu atendas lin hejme, pri la tri infanoj jam edziĝintaj, pri la senkulpaj genepoj. Kaj li hontas sin. Kiel li povis sonĝi pri tio? Ĉu li tiom profunde demoraliziĝis? Kio povis lin konduki en tian malĉastan devion? Ĉu li ne estas ĝentlemano? Amata edzo? Honorata patro? Li subite sentas eknaŭzon kaj reiras al sia ĉambro. Tamen, la beleco de tiu knabino! Sopiroj kaj riproĉoj baraktas en lia distaŭzita animo kaj skurĝas lian konsciencon. Li sidas sur la rando de la lito. Ĉu li bestigiĝis? Ĉu li rezignu? Lia rigardo migras al la senlimeco, sed vane ... li luktas kun la indiferenteco en la dezerteco de l' senkompateco. Lia koro ploras, ploregas dum la nigra malespero ĝin skurĝe ŝiras je sentĉifonoj. La homo profunde veas en li ...

Lia pordo senbrue malfermiĝas kaj la blonda duon-nuda knabino glitas en lian ĉambron. Prilumita de la luno, la muslino de la ĉemizo formoperfide gluiĝas al la talio. La koksoj balancas sin. La pupiloj vaste brilas kaj en ŝia rideto triumfas la pli bela duono de la vivo. Tamen la nekontentigita vivovervo veadas en la dudekjara virina brusto.

Tibor ekstaras kun muta demando. La virino iras al li kaj pasie flustras:

«Indulgu min, kara, mi ne povis plu, mi devis veni al vi».

«Sed, ... fraŭlino ...»

«Nomu min Liza. Mi ne parolas vian fremdan lingvon, kaj vi ne la mian. Sed ni komprenas unu la alian. Mi sentas, ke mi apartenas al vi, nur al vi. Tutan monaton mi atendis, de kiam mi vidis vin la unuan fojon en la koridoro. Tutan monaton mi iris la ŝtonan vojon de la virteco pro la buŝo de la vilaĝo. Mi atente spionis pri viaj ĉiuj paŝoj. Mi rigardis tra la ŝlosiltruo dum vi estis en la duŝkamero. Mi kisis viajn ŝuojn esktere ĉe la sojlo. Nun mi volas kisi mian animon je via buŝo. Mi scias, ke ankaŭ vin torturas la sama, kiu min. Mi scias, ke vi deziras min. Nun mi venis por amfebra nupto».

«Lizika!»

«Mi amas vin! Kisu min! Prenu min! Neniu viro tuŝis min ĝis nun».

Lia cerbo freneze bolas. Io sufokpremas lian gorgon. Estus plej prudente por ili ambaŭ, se li povus malpermesi nun la parolon al ŝi.

«Tibor, mia amata, ĉu vi ne amas min?»

«Mi amas vian animon, kara, kaj deziras nur ĝin».

Li dolore spasmas dum interna sopiro vipas lian sangon. Li povus rompi ŝtonojn per nura bato.

La knabino iras al la lito, kuŝas sin kaj invite etendas la manojn al li. La diafana ĉemizo mole ondas sur ŝia brusto. La mieno de la viro malsereniĝas. Li pensas pri sia kara edzino, kiun li ne vidis de monato, kaj kiu ame atendas lin en malproksima urbo. Nun, se li cedus al la deziro sin varmigi ĉe sia amantino en la lito, ĉu li ne trompus ankaŭ tiun ĉi purkoran knabinon? Li sentus sin duobla perfidanto, sakrilegia fripono. Tamen ŝia beleco sorĉas lin, la parfumo de ŝia juna korpo narkotas lin, ĝi promesas paradizon. Sed li abomenus sin, se... Flate, ameme vokas la voĉo de la virino:

«Mi amas vin! Kaj vi amas min! Vi estas la unua, la unika viro al kiu mi min donos netimante la langon de la mondo. Kisu min! Karesu min! Prenu min! mia ĉio».

Ŝi rapide forprenas la ĉemizon kaj la tuta ĉambro kvazaŭ lumiĝas de ŝia blanka perfekta korpo, kiu nun kuŝas en kompleta sinpropono. La svenanta rigardo de la viro vidas ĝin nur por momento. Lia animo akuze turmentas lin.

«Ne! Ne ŝian korpon mi amas!» barakte, mute krias lia animo kaj senvoĉe larmegas pro sia sufokanta doloro...

(Dek paĝoj falis el la manuskripto, sed la terura dilemo daŭras ĝis sunleviĝo.)

«Amu min, mia ĉio, amu min, ho Tibi, mia karulo!» Larma petego tremas en la knabina voĉo. «Nun mi

bezonas la varmon de via koro. Donu... donu vian manon».

La viro paŝas tien reen sur la larminundita planko kaj viŝas siajn okulojn per la muslina ĉemizo. Vane la virina voĉo sieĝas lian distaŭzitan animon, kiun purigis la sufero. Li amas sian edzinon kaj amas ankaŭ tiun ĉi knabinon. Neniun el ili li trompos. Aperas antaŭ li la nobla vizaĝo de lia edzino kaj la blondaj kapoj de liaj genepoj. Sed la rideto de tiu ĉi knabino karesas lian koron. Li devas elekti fine. Montri sin viro. Lia animo kvietiĝas. La demandoj retiras sin al siaj kavernoj. Li decidis kaj per profunda ĝemo dankas al Dio.

«Donu... donu vian manon!» petegas la knabino kun tremeto. «Aŭ redonu almenaŭ mian ĉemizon...»

Li milde klinas sin al ŝi kaj donas la malsekan ĉemizon. Li genufalas antaŭ la lito. Arda plorego skuas lian korpon. Li singultas kaj en larmaj kisoj li banas ŝian karesantan maneton. Ankaŭ ŝiajn okulojn vualas larmoj. Patrina amo vekiĝas en ŝia sino.

«Ploru, ploru, mio ĉio». Ŝi dorlote konsolas lin. «Al mi ne doloras viaj larmoj, ĉar ili fluas el la fonto de l'eterna amo».

En la frua mateno, la viro ŝtele forlasas la vilaĝan gastejon. En la grandaj poploj la vento ploras kiel batita infano.

Ho, Lizika, ĉu estus inde reveni...?

III

La teraso de la restoracio Kyriakides en Kairo estis bonega loko observi la homojn, tio estas, la blankan specon de la homoj. Tie sidis kutime junaj membroj el la eŭropa kolonio, debutantaj ĉefkomizoj, tajpistinoj, freŝbakitaj instruistoj kaj, kompreneble, geamantoj. Egiptoj, se ili okaze deziris aprezi grekan pladon, preferis renkontiĝi are ĉe Papalupas, kie la manĝo estis pli abunda kaj la etoso pli gaja. Ankaŭ la diferenco inter la personeco de la respektivaj mastroj supozeble ludis rolon en tiu elekto.

Papalupas estis simpatia vireto, iom dika ĉe l' talio, kun grasa ridetanta vizaĝo, volonte babilema la klientojn, ege populara kaj preskaŭ laika rilate purecon. Kontraste, kun sia longa seka figuro, hakila vizaĝo kaj degnema rigardo, Kyriakides aspektis kiel maljuna levantena uzuristo, kaj iel donis superan klason kaj kvaŝaŭ prestiĝon al sia ejo. Li parolis lakone per elektitaj vortoj, tre diskretis al la gastoj, sed zorgis, ke tiuj ĝuu plejeban privatecon. Parton de sia teraso li provizis per laŭbaj niĉoj, oportunaj por du personoj, kie la novaj paroj povis agrable kunadi sen konscii la ekziston de la cetera mondo.

Inter la fidelaj okupantoj de la niĉoj, Ghobrial tuj kaptis mian atenton. Li ofte venis vespere kun juna blanka virino rimarkinde bela. Mi konis lin de du jaroj. Inteligenta, bone edukita junulo, li estis kopto

kaj filo de prospera komercisto el la sudo. Tre nigraj haroj, grandaj nigraj okuloj, blankegaj dentoj, lipoj iomete dikaj, sed tre delikata rideto, rafinitaj manoj, haŭto malpale bruna. Li aspektis energia, tre vireca kaj portis anglajn vestojn kun senmanka gracio. Efektive bela tipo laŭ la egipta gusto, kaj ankaŭ laŭ la eŭropa.

Se egipto intencas fianĉiĝi al eŭropanino, li kutime preferas la plej blondan, tio estas, la plej malsimilan al li. Ghobrial ne estis escepto. Liza tiam havis proksimume dudekdu jarojn, altan gracilan staturon, molkurban korpon, densan linkoloran hararon kaj tute propran manieron movi sian robon ĉirkaŭ la gamboj. Ŝi estis helpantino en la domo de sveda kuracisto, kiun ŝajne medicino interesis malpli, ol egiptologio. Tutajn semajnojn li forestis kun sia edzino. Dume Liza restis sendependa kaj povis facile eskapi el la hejmo; ŝi estis permesata promeni kun la fianĉo. Cetere, ŝiaj okupoj neniam estis klare fiksitaj.

Ghobrial profunde amis ŝin. Sed mi suspektas, ke li ankaŭ fieris rilati al blanka virino, en kiu li sekrete vidis la eblon pliheligi, do plinoblighi la koloron de sia estonta idaro. Verdire, ili formis perfekte harmonian paron, eble ĝuste pro la kontrasto de sia ekstera aspekto.

Kiaj estis la veraj sentoj de Liza estus malfacile diveni, sed mi kredas, ke ŝi sincere amis la fianĉon. Antaŭjuĝon pri raso, koloro, lingvo ŝi tute ne havis. Ankoraŭ virga, ŝi esperis en Ghobrial la viron, kiu baldaŭ faros ŝin feliĉa edzino. Ŝi ne dubis, ke li komprenos ŝian karakteron, temperamenton kaj emociajn bezonojn. Nokte, en sia fraŭlina ĉambro, ŝi ofte imagis longajn amajn ludojn en kiuj brunaj muskolaj brakoj forte alpremus ŝian laktecan korpon.

Pri la estonto ili parolis nur surface. Ili evitis la nervostreĉon, oftan en Egiptujo, kiun nepre kaŭzus konversado en lingvo, kiun la kunparolanto nur duone komprenas. Ŝi fervore lernis la araban, lasis sin kisi kaj karesi inter la limoj de deca tenero. Ili estis feliĉaj. Aŭ almenaŭ tiel ŝajnis al mi, ĝis la vespero, kiam Felton rimarkis ŝin.

En la fino de la printempo Ghobrial devis vojaĝi al la sudo por ordigi familiajn aferojn kun sia patro, kaj tie restis iom pli longe, ol li intencis. Familiaj aferoj estas ofte tre implikitaj en Egiptujo. Kaj la tagoj pasis...

Felton estis juna, belstatura, tre nigra, proksimume dudekokjara, kun brosjaj lipharoj kaj tre moviĝemaj trajtoj; unu el tiuj angloj, kiuj aspektas kvazaŭ ili ĵus sin lavis kaj ne ŝparis la sapon. Lia rideto havis profundan kaj nedifineblan ĉarmon. Tia li aperis al Liza, kiam post lia frapo ŝi malfermis la pordon de sia ĉambro.

«Mi devas paroli kun vi» li diris svede en vireca, decida, riĉe tembrita tono.

Kvankam surprizita, Liza ne oponis la ideon. Ili jam konis unu la alian laŭvide, surface, ĉar li interesiĝis pri egiptologio kaj jam plurfoje vizitis la svedan kuraĉiston. Ŝi ĵus ekenuis kaj konversado en la sveda lingvo ne malplaĉus al ŝi. Tamen, nevole ŝi devis konfesi al si, ke Felton vekas en ŝi novan emocion sufiĉe fortan kaj ne malagrablan. Kaj kiam poste li invitis ŝin al la kinejo spekti svedan filmon, la ideo ne ŝajnis al ŝi ŝoka.

Kiam ili eliris el la kinejo, Liza aspektis tre bela; ŝi marŝis risorte, glate, ŝiaj vangoj estis ruĝaj, ŝiaj okuloj brilis pli ol kutime. Ili promenis babilante sin mem, sian vivon, kaj ĉiu aŭskultis la alian kun rava intereso. Ili ne bezonis konversi per kompletaj, formalaj frazoj,

al ili sufiĉis la duon-aludoj de intimaj amikoj. Ili sentis sin tre proksimaj. Sed en ili la sango saltadis, vigle fluis, ili sentis pikojn en la karno kvazaŭ de elektra kurento.

Ŝi sekvis lin al lia ĉambro.

Matene ili vekiĝis unu en la brakoj de la alia, feliĉaj de la varma, parfuma proksimeco, tute intimaj de la sekreta interparolado de siaj korpoj dum longaj noktaj horoj. Poste, ili diskutis tenere kaj sobre. Ili tuj forvojaĝos kaj ĝeedziĝos en Anglujo.

La saman vesperon ili fuĝis al Parizo, kie homoj, kiuj havas malamikon, povas oportune malaperi.

IV

En komforta ĉambro sur la dua etaĝo de la «Hôtel d'Anjou», Liza penseme sidis sur la mola konfuzo de larĝa, komplete disĉifita lito. Tra la ĵaluzio, kun la nebridebla ardo de julia mateno, la granda inkviziciano senhonte esploris la sekretajn trezorojn de ŝia rava formo, kiun ĉemizo el tro delikata punto apenaŭ vualis. La okulojn fermitaj, unu manon al la lipoj, ŝi aspektis blanke blanka kiel ĵusnaskita ŝafido. Sur la fono de la jam nefreŝaj littukoj, ŝi povus konvinke illustri reklamilon pri lesivpulvoro kun la frapfrazo «LAVIL lavas pli blanka!» Tamen, se nenion kaŝi al vi, ŝi ne plu estis tute virga, almenaŭ korpe. Nenio pli facile difektigas ol virgeco. Kiel la alumeto, ĝi servas nur unufoje. Ted, ŝia angla amanto, ekbruligis la alumeton en momento de entuziasmo, cetere kun ŝia plena konsento, kaj la perfekta idilio konsumiĝis.

Ted posedis multajn el la kvalitoj, kiuj nepre plaĉas al virino eĉ plej postulema. Kaj inter liaj etaj mankoj, facile kalkuleblaj per la fingroj de kripla mano, la plej atentinda estis, ke li fumis iom malmode. El la cindroj kaj stumpoj de egiptaj cigaredoj, kiujn li jam bruloferis, oni povus konstrui imponan piramidon. Se vi mem observis fumantojn, vi rimarkis, ke la cigaredo postulas alumetojn, pli ol la pipo aŭ cigaro. Jes, ja ekzistas fajriloj, sed ĉu vi jam vidis unu normale

funkcianta? Se jes, vi vidis miraklon. Aŭ sukcesan demonstracion de lerta vendisto.

Kiam li ne havis alian pli urĝan okupon, Ted serĉis alumetojn. Tiun ĉi matenon, frue post la duŝo, li rapide sin vestis, metis la ĉapelon, sin ameme klinis al Liza ankoraŭ varma en la duonombro de la lito kaj flustris:

«Mi eliras por serĉi alumetojn. Nur minuton. Ripozu, karulino».

«Rapidu, mia amo!» ŝi duondorme diris tra hela rideto, kie postrestis iom el la volupto de ilia nokto.

«Mi preparos por vi etan surprizon!» li aldonis mistere antaŭ ol tiri la pordon post si.

Tio okazis antaŭ du horoj. Kaj nun ĵus sonoris la naŭa. Sed li ne ankoraŭ revenis. Liza havis maldikan ĉemizon kaj ankoraŭ pli maldikan haŭton. Ŝi tuj komprenis, des pli ke la eta valizo de Ted forestis. Ŝi estis tute sola en fremda urbo.

Ĉambristino frapis ĉe la pordo kaj envenis kun ŝargita pleto.

«Ĉu la gesinjoroj matenmanĝos en la lito?» ŝi demandis rutine.

«Jes ... bonvolu ... tien». Liza signis al tableto

Post malapero de la junulino, ŝi avida trinkis varman kafon kaj preparis sin por eliri.

Sur la bulvardo oni vidis preskaŭ nur fremdulojn, ĉar dum somero Parizo similas al kosmopolita kolonio. Liza jam marŝis dum kelkaj minutoj, kiam ŝildo sur dompordo altiris ŝian atenton:

MEBLITAJ ĈAMBROJ

POR SOLAJ SINJORINOJ EKSKLUZIVE

F-INO ŜELA GUNJOT

La ŝildo plue anoncis en la respektivaj lingvoj, ke «ĉi tie oni parolas *svede* kaj *ruse*».

Ŝi eniris senhezite. Virino ankoraŭ juna, perfekte muldita en nigra silka robo, kiu kontrastis kun la flammanta ruĝo de l' haroj, ŝin akceptis en eta intima salono. Sur sofo dikaj kusenoj lasis molan lokon por du personoj kaj invitis al senretena konfidemo. Dum Liza esprimis sian deziron lui ĉambron por kelkaj tagoj, f-ino Gunjot observis ŝin kun preskaŭ palpebla plezuro. Nur la verdaj okuloj parolis, sed kiom elokvente! En ili koncentriĝis la faklerta apreco de gastronomo al kiu oni prezentas longe esperitan pladon preparitan de renoma mastro. La bele desegnitaj lipoj moviĝis al sirena rideto:

«Bedaŭrinde, ĉiuj ĉambroj estas nun okupitaj. Sed tre verŝajne, unu liberiĝos morgaŭ. Ĉu vi escepte konsentus, fraŭlino, dormi en mia propra ĉambro ĝis kiam mi disponos alian por vi? Ĝi estas sufiĉe granda, kun du bonaj litoj».

«Ho dankon, fraŭlino. Vi estas vere afabla. Sed, ĉu mi ne ĝenos vin?»

«Tute ne, kara infano. Ĉu vi akceptas?» loge susuris Ŝela dum ŝia brilega rigardo avide karesis la formojn de Liza.

«Nu jes, volonte».

«Bonege! Mi tuj pretigos lokon por vi. Venu, mia kara. Tre plaĉos al vi ĉi tie. Vi renkontos vere interesajn personojn. Ĉiutage nin vizitas ĉarmaj sinjorinoj, kiuj emas al agrabla kompanio, intima konversacio. Ankaŭ talentaj pentristinoj, kiuj serĉas pozistinojn. La virinoj sentas sin ofte tiel solecaj. Ho, kian beletan robon vi havas, mia kara! Rava ŝtofo. Mi tiel amas tuŝi, palpi delikatajn ŝtofojn!».

La iom tro dorlotema sinteno de f-ino Gunjot en sia privata dormoĉambro ekvekis strangan suspekton

en Liza. Ŝi ne ankoraŭ spertis ion similan, sed tute obstrukciita ŝi tamen ne estis. Baldaŭ ŝi komprenis, ke io ne funkcias normale. Sana instinkto diris al ŝi, ke ŝi ne apartenas al la raso de tiuj nimfoj, kiuj reciproke frandas al si la naturon, iom nenature. Kvaronhoron poste ŝi decide ekvojis al la Norda Stacidomo.

* * *

En la unuaklasa vagono, kiu lin rapide portis al Calais, Ted havis malagrablan surprizon. Li konstatis, ke lia bone garnita poŝpaperujo dankas sian ŝvelon precipe al ame kunfaldita sveda gazeto. La pli dika parto de liaj monbiletoj mistere migris al nekonata adreso.

«Ha, skorzonero!» li murmuris tradente. Kaj nur pro la aliaj kunvojaĝantoj, li sin detenis sakri kiel diabolo. Temperamente li dispistis sian cigaredon kontraŭ la senkulpa vitro de l' kupeo. Subite, li ekprenis heroan decidon: li neniam plu fumos!

* * *

Sola en luksa kupeo de la *Nord Express*, Liza reve-me rigardis la ruĝan ŝtonon de la eta arĝenta ringo, kiu ornamis ŝian delikatan fingron. Ŝi pensis pri Erik kaj ŝi imagis la grandiozan edziĝfeston. Ĉiuj najbarinoj envie admiris la belegan kolekton de hejmaj kaj intimaj tolaĵoj, kiujn ŝi mendos en Stockholm per la nevola donaco de Ted. Dum momento ŝi demandis sin, ĉu ŝi sufiĉe alte taksis sian virton. Sed ŝi tuj fermis la parentezon. Ŝi sentis sin esperplena, feliĉa virino, kiu revenas hejmen kun ĉiuj siaj antaŭaj virtoj kaj la riĉo de plezure akirita sperto.

LASTA RENKONTO

Nun mia viv' oktobras;
ne multas la rikolto,
sed por mi vi malkovras
la fruktojn de dekolto:

du etajn pomojn durajn,
pli palajn ol lunglobo,
apenaŭ finmaturajn
el ombro de la robo.

Ĉu volas vi proponi
la riĉon de la korpo?
Ĉu kvazaŭ nur fordoni
el la troplena korbo?

Ĉu volas vi tremante
toleri dolĉan trudon?
Ĉu miaj fingroj lante
malnodu vian nudon?

Jam mian kapon kovras
la fruveninta vintro,
kaj tamen mi ne sobras:
la sango pelas min tro.

KONSILO

al la Esperantistoj emaj kritiki eminentulojn en nia
movado.

Kun politikaj, juraj kaj etikaj konsideroj.

Nepre vin detenu!

Reprodukto permesata, sed kun fontindiko.

PANAMESKOJ

Horiloj trikis
la Tagon pigre, ĝis tondil'
noktmeza klikis.

Noktaj mieloj!
Jam depredis el la lun'
la stelabeloj.

Marparon ligas
nupte la kanal'! Nin nur
ŝutro disigas.

Ĉu vidvinmane
robon vi deŝovas nun
en ombro vane?

Deziroj krozas
kisi kie sub ĉemiz'
du pintoj rozas.

Fuĝi senlaŭra
kiel iam el Granad'
la Princo Maŭra?

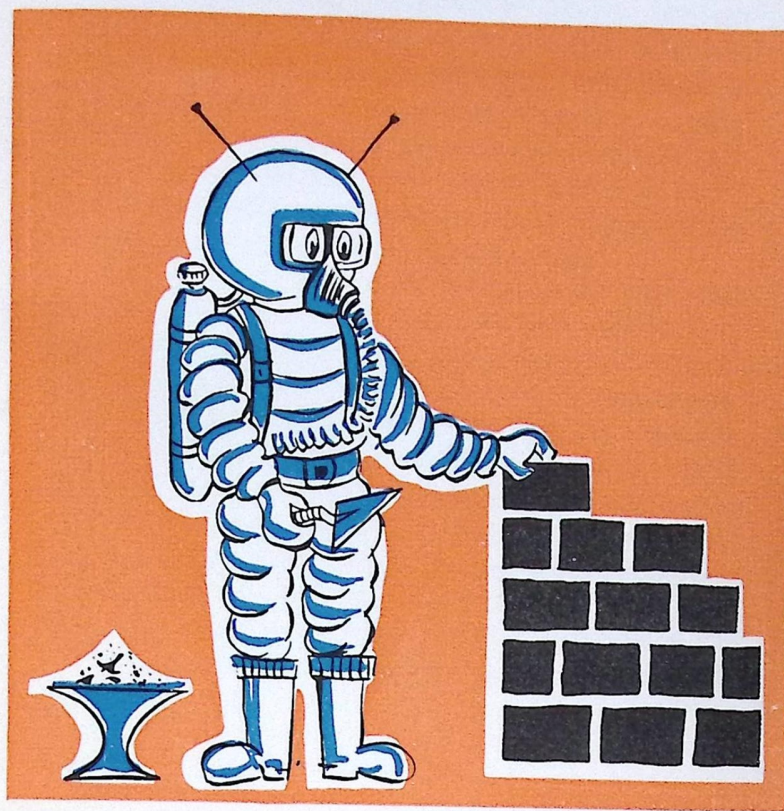
Jen am-ĉampano!
Venu, am-uziĝu kun
Georg ... iano!

RECENZO

SIL MACPHERSON: *KORKO FLOSAS JAM!*—Originala malpeza romano sur mikrosonbendo.—Eldonis: FASTETO, MAGNETOFONA SERIO, La Lanuga.—36-metra bobeno.

Enpikinte tra la skota jupo, pro momenta malatento, dornon de kaledonia kardo en la sidvangojn, Sil Macpherson katapulte eksaltis ĝis la botokuda prarudejo, kaj de tie travadis ĝiszone Amazonion por fine elŝeliĝi en la pitoreskaj fosforeskoj de Kopakabano. Rapide li ensorbis la narkotan nektaron de Ismael Gomes Braga kaj de Geraldo Mattos, la du torĉoportaj sorĉistoj, kaj manovre malkovris, ke korko estas pli malpeza, ol papero.

Infektita de ĝismedole kosma entuziasmo, li entreprenis elfonte rakonti la marveturajn aventurojn de Makossian, ĝisdatigita Uliŝo, kiu post la Miliona Milito kontraŭvole krozadas kaj senĉese sopiras sian malproksiman filon kaj sian pretekste teksantan edzinon en la palaco Memora sur la insulo At-haka aŭ It-haka, kie ankoraŭ furiozas la batalo pro Ata-Ita. Tiucele Macpherson uzis specialan specon de korko brazila, perrazile disbendigita, pli malpeza, ol ordinara sonbendo. Li devis longe eksperimenti, kontroli la pesojn kun la helpo de komplezema virino, kiun li konvinkis pri la praktika utileco de pesaro. Tamen la pesemismo de Macpherson ne pedante disvejnias tra la genealogia

diagramo de lia kronikado, sed dispolve elsolviĝas por tumulte dispori en nenombreblajn blagojn senhalte ŝprucantajn super subinspirita kanvaso.

Lingva purpuristo, Macpherson neniam lasis sintenti de la sirenoj ĉe la rifoj de neonologaj kabaretoj, sed sisteme elminis la ŝaŭmnaskitajn fermentojn de la vasta lingva oceano. Li elkonsciencis esploris la neĝisfundeblan abismon de la Fundamento, kaj elsuĉis la praelementan eliksiron de la lingva trunko, el kiu li triumfe disflorigis orkideojn per subtila krucpolenado kun Oficialaj Aldonoj akademie pedigritaj.

En sia nova Odiseado, Sil Macpherson lerte elsuĝestas la antikvajn marmitojn kaj rakontas kiel Makossian venke boksas la paradoksajn koksojn de marvirinoj. La lasta ĉapitro provokas distondran krakraketan ridon, kiam la heroo, fine reveninte hejmen, rimarkas dum la festeno la foreston de la laŭrite rostitaj kokoj, kiujn jam delonge forfrandis perfidaj amindumantoj. Kun la helpo de fidela servisto, Makossian venĝe purigas sian palacon kaj solene proklamas la nedisputeblan neceson de Kok-rito. Kaj la bendo finiĝas en la obtuza bruoj de korkoj eliĝantaj el ĉampan-boteloj.

Mi rekomendas tuj mendi tiun ĉi nepre konendan sonbendon.

ANKORAŬ UNU VORTO

Oni ne povas rezoni kaŝi la fakton, ke mia *Ilustrita Vortaro de Esperanto* ricevis malfavoran verdikton de plej aktivaj, eminentaj kaj kompetentaj esperantistoj kaj ankaŭ de aliaj. Tio estas komuna sorto de ĉiu pionira verko.

En «Lingvo Internacia» (nov. 1910), Th. Cart skribas pri la *Dictionnaire complet Esperanto-Français* de Grosjean-Maupin: «Tiu vortaro estas ne nur malbona vortaro, sed ankaŭ malbona ago!» En «Sennaciulo» (marto 1956) oni legas pri la *IVE* de Azorín: «Tiu vortaro estas ne nur malbona verko, ĝi estas malbona ago!» Rilate al ambaŭ verkoj oni multe aludis pri «atenco kontraŭ la lingvo de Zamenhof», «subfosado de la Fundamento», «eraroj volaj, intencaj, sistemaj», kaj fine pri «duon-Ida, idista, reformema tendenco». Amuza koincido!

Ankaŭ la verkojn de D-ro Kalocsay oni iam akceptis (aŭ malakceptis) kun viglaj protestoj pro la neologismoj, kaj eĉ naskis memorindajn resoluciojn. Estas bedaŭrinda, sed nenebla fakto, ke ĉiuj homoj eraras, eĉ la plej kleraj kaj bonintencaj. El la perloj rikoltitaj en la tuta esperanta literaturo, oni povus kompili plurvoluman antologion. Ekzemple, mi malfermas la *Plena Vortaro* de Boirac kaj legas:

Eŭgeniko:	Scienco de la bona edukado	F. puériculture
Fagoto:	Speco de kordinstrumento	F. basson

Oni riproĉis, ke mi ne uzas la akuzativon regule. Tion mi ne neas, kaj mi opinias, ke krom ĉe personaj pronomoj, oni povus iom post iom forigi la akuzativon. Tial mi ofte ne uzas ĝin celante al laŭnatura, ne tro drasta forigo. El ĉiuj latinidaj lingvoj, nur la franca konservis akuzativan fleksion ĝis la komenco de la Centjara Milito. La malapero ne okazis abrupte pro decido de iu aŭtoritato, sed nur laŭ normala evoluo. Kiu rajtas aserti, ke la samo ne okazos en Esperanto?

Iuj plendis, ke mi arbitre enkondukis formojn novajn, ekzemple *aŭtomovilo* apud *aŭtomobilo*. Sed, Akademianoj justicemaj, kion diri pri la paroj *giri/ĝiri*, *koaguli/koagli*, *piĝamo/piĝamo*, *raĵao/raĝo*, *sinistra/sinstra*, *ronĝi/rojni*, *tigo/tiĝo*? Flanke de glitiĝintaj korektindaĵoj, *IVE* enhavas plurajn erarojn, kaj la plej nepardonebla kuŝas sur la titol-paĝo. Se anstataŭ Francisko Azorín, la nomo de la aŭtoro estus D-ro Ivo Lapenna, la publiko kaj la kritiko akceptus la libron plej favore.

Kvankam ofte tre akraj, la kritikoj aperintaj en gazetoj restis tamen ĉiam inter la limoj de deca, ĝentila tono. La recenzistoj eluzis sian rajton plene malkonsenti kun mia verko. Malaprobajn mi ankaŭ ricevis de personoj, kiuj skribis rekte al mi. Sed min pleje interesis karto adresita de anonimulo. La komunika (aŭ ekskomunika) teksto sumiĝis je unu nura vorto: HIDEPUTA.

Ĉu la skribinto deziris bonvole min atentigi, ke mi forgesis enkonduki la vorton en mian vortaron? Kion ĝi signifas? Ĉu ĝi estas neologismo? Ĉu la karaktero de la radiko estas adjektiva, verba aŭ substantiva? El kiu lingvo ĝi devenas? Post longaj esploroj mi fine trovis ĝin en la fama libro de Cid Ĥamet ben Enĥeli, filo de la Cervo, araba aŭtoro de la 16a jarcento. Li

uzis ĝin almenaŭ tiom ofte, kiom *hidalgo*, vorto al kiu mia dokta samlingvano Juan Régulo Pérez dediĉis bonegan studon en «*Esperanto*» de UEA (aprilo 1952). Sed mi dubas, ĉu *hideputa* estas islamdevena vorto, ĉar neniun etimologian klarigon mi sukcesis trovi el la riĉega araba leksikologio.

Mi demandis plurajn kompetentajn samideanojn pri la ekzisto de simila esprimo en naciaj lingvoj, kaj ricevis la jenajn informojn:

germane:	<i>Heidepute</i>	‘erikeja meleagro’
portugale:	<i>fideputa</i>	‘putinido’
ruse:	<i>gideputnik</i>	‘vagabondo’

Poste, mi min turnis al la antikvaj meksikaj civilizoj kaj esploris dokumentojn el la azteka, tolteka, kopeka, ĉiĉiteka, hipoteka, jukateka kulturoj, kaj fine trovis en kroniko pri Kŭecalkoatl la devizon de la Plumserpento:

Hideputinapek ‘Mi havos sennombran idaron’

Jes, la plumoportaj serpentoj abundas en nia mondo! Tamen mi akiris la firman konvinkon, ke la vorto estas pure iberia produkto, ĉar la esprimo *hideputa* estas nun komune kaj ĉiutage uzata de la hispana popolo por signi specon de fifranciskano, kun la tre verŝajna senco de ‘fi-deputa’.

Tial mi enkondukos tiun ĉi utilan neologismon kun la supre dirita signifo en la duan eldonon de mia *I/VE*. Nur pri unu afero mi ankoraŭ perpleksas: kiun bildon elekti por plej taŭge ilustrati la vorton?

GASTON WARINGHIEN

ŜAKLUDO

— Kaj nun, oĉjo, diru al mi, ĉu la vorto *tamen* estas adverbo?

— Jes, evidente!

— Almenaŭ tion vi skribis en via *Grand Dictionnaire Espéranto-Français*!

— Do, kial vi demandas, eta friponjo? Ĉu mia vortarista aŭtoritato ne sufiĉas al vi?

— Eble ne, ĉar en viaj *Etimologiaj Esploroj* vi klasis ĝin inter la konjunkciojn.

— Kaj prave, bela mia, ĉar ankaŭ tio ĝi estas.

— Konkorde kun la *Plena Vortaro* kaj la *Plena Gramatiko*! Okazas tute same, kiel en la latina lingvo, ĉu? En mia latina vortaro *tamen* estas signita kiel adverbo, dum en mia latina gramatiko oni klarigas ĝin konjunkcio.

— Hm! Tio estas vera, sed je iom nevera vereco, se vi ekkaptas mian penson. Kio estas vera por legantoj de vortaroj, ni diru, por fastemaj personoj, ne ĉiam estas tia por vorantoj de gramatikaj paragrafoj, ĉar kelkaj nocioj, kvankam klasifikitaj kiel adverboj, povas roli kiel konjunkcioj, ekzemple *do*, *kvazaŭ*, *tial*, *tamen*.

— Mi timas, oĉjo, ke la esperantaj adverboj ĉiam restos unu el miaj personaj nesolvitaj problemoj. Kia kaĉo!

— Mi konsentas, ke niaj gramatikistoj ofte traktis la reprezentantojn de tiu nobla kategorio kiel malriĉajn

parencojn. Tamen en la *Plena Gramatiko* kaj en la *Commentaire de Beaufront*...

— Ho, mi petas vin, ne parolu al mi pri fantaziulo, kiu klasis en sian liston de adverboj *ambaŭ, ies, nek, nenies*, sed arbitre forigis el ĝi *ĉiel, ĉiom, ĉial, des, hodiaŭ, ja, nenial, neniom, tro*... Ĉu vere vi kredas, oĉjo, ke D-ro Zamenhof povis aprobi la verkon de tiu pirato?

— Daniela, ne estu tro peza al lia cindro. Lia pesiltaso jam sufiĉe malaltiĝis.

— Laŭ mi, ne sufiĉe! Sed, se paroli serioze, ĉu vi ne povus, oĉjo, doni al mi kompletan kaj fidindan liston de la adverbaj radikoj? Tio ja helpus min el granda embaraso por la gramatika analizado de tekstoj en nia supera kurso. Kaj, cetere, ĝi ne estus superflua eĉ por akademianoj.

— Plej volonte, bela mia knabino. Tamen oni ne lernas la adverbojn tiel facile.

— Pli bone vi ne povus diri. Mi provis fiŝi ĉiujn adverbajn radikojn el la *Universala Vortaro* kaj sukcesis trovi sesdek kvar da ili. Facile memorebla nombro, se oni nur pensas pri la ĉeloj de ŝaktabulo, sed ŝajnas, ke mi staras sur nefirma, eĉ subminita grundo!

— Nu, ni vidu, eta mia! Ekzistas dudek kvin tabeladverboj. Se oni deprenas la kvar, kiuj ne kuŝas en la *Universala Vortaro*, restas dudek unu.

— Plus dek unu aŭ-adverboj, se vi obstinos rigardi adiaŭ adverbo.

— Kio faras sume tridek du, ĉu ne, kara mia?

— Al kio aldoniĝas dudek tri nesimetriaĵoj unusilabaj adverboj, laŭ la *Plena Gramatiko*.

— Do, sume, kvindek kvin, se mi ĝuste kalkulas.

— Kaj nun restas naŭ derivitaj el adverbaj radikoj.

— Nu, movu viajn pecojn, Daniela!

— Frue, konforme...

— Ne tiom rapide! *Konform'*, malgraŭ la tradukoj franca *conformément*, kaj angla *conformably*, estas adjektiva radiko konforme al la rusa kaj al la pola, kiujn Zamenhof scipovis plej bone. Pri *fru'*, la opinioj iom diverĝas. La *Plena Vortaro* donis al ĝi adjektivan formon; Grosjean-Maupin kaj mi, adverban, laŭ la rusa kaj pola.

— Sed kion vi opinias pri *laŭte, subite, sufiĉe*?

— Malgraŭ la *Plena Gramatiko* mi rigardas *laŭt'* pure adjektiva radiko. Same adjektivaj estas *subit'* kaj *sufiĉ'*.

— Kaj *nepre, ofte, parkere, precipe, prunte, spite, supre, volonte*?

— Ili ĉiuj estas esence adverbaj, kvankam la *Plena Vortaro* registras *prunti* en verba formo, kaj *nepra* en adjektiva.

— Brr, la tuta afero ŝajnas al mi diable kaprompa!

— Mi faros por vi liston pli klaran, ol...

— Ol, memoru, ne estas adverbo, kvankam vi tion ie asertis!

— Nu, infano, ĉu vi volas instrui al mi la gramatikon?

— Tute ne, oĉjo, nur instruiĝi. Dankon pro via helpo. Sed ne forgesu vian alian ŝuldon.

— Kian ŝuldon, trezorinjo?

— La portreton de G. E. Maŭra, kiun vi promesis al mi.

— Ĉu vere mi promesis?

LA INFONA ROSO

Saluton, pioniraj inoj de l' ensemdo
 farita fride, kiuj fiŝine nin lokaŭtas.
 Frenezol! Ĉar ni solaj posedas la ŝlosilon
 de la generacioj estontaj de l' planedo.
 Kaj merdon al la rimoj! La ŝlosilon portas mi.
 Inerte ĝi nun pendas vana kvazaŭ surnajle,
 sed mi ĝin enmanigos kiel levilpotencon
 genia Arkimedo kaj ekmovos la mondon.
 Mi volas, bolas, rolas plenumi nur la celon!
 Genuoj miaj fortaj vin tuj malfermos kojne,
 ĉar kial sanaj viroj nur dumnokte koitus,
 dum injektil' uzurpa deĵoras labortage?
 Venera degenero, kial ne MI generu?
 Ho, kara, jam pafpreta, kontraŭ-aviadile

g s
 a a u t
 eks s via b o...

Ne plendu, Glenda, se la Muestrario
 de Don Ramón vi kredis specimena
 muzeo ŝvela de artaĵoj ŝimaj!
 Avidis vi ekvidi la sekreton
 ŝlositan en la ombra ĉambro, kiun
 la mastro montras nur al viraj gastoj,
 post nervincite grinca ŝloselkliko:
 sur mola, pale blua velursofo

anglin' fragila tute nudas. Tamen
 ne tute, ĉar ŝi portas strutopluman
 ĉapelon tre imponan laŭ Gainsborough,
 trivice luksan, perlan kolieron,
 kaskade falan ĝis la umbiliko,
 kaj, sube, riĉan, rufan pubotufon,
 al kiu ŝtele, vore vi okulis.

* * *

Sed vin impresis pleje, ke la plafonon stelas
 mil nure nuraj duraj okuloj sen vizaĝoj,
 globoj elkavigitaj por pli rapide sati,
 disstreĉitaj pupiloj, garbo da vivaj lensoj
 samcele fokusantaj!

Ni plenumu la celon...

Kaj planke kreskas manoj en senpova sinlevo,
 el kiuj kelkaj blankas puraj kiel lotusoj,
 aliaj vitotrunkon similas kaj jam sekas
 de atendado vana, nur skelete atestas;
 eĉ unu abomene blua kun flavaj ungoj
 ja devis aparteni al ĉefinkvizitoro.
 Sed ĉambromeze pendas en plena matureco
 la plej belegaj fruktoj de fortika mamarbo:
 ŝvelabunde grapolaj, lunpalaj, sunkisitaj
 mamgloboj ĉiurasaj, unuopaj aŭ ĝemelaj,
 dolore mordincitaj, preter ĉies atingo.
 Kaj kiam planken falis kiel matura pruno
 okulo duonputra, ĝin avide kunkaptis
 kvin kroĉe venĝaj fingroj, kaj ĝin tiel dispremis
 sovaĝe, ke traŝpruco aspergis vian robon
 kiel gutoj de spermo!

Ĉu vanas la penis?

LA ETA MONDO DE DONNA KAMOMILA

Tiun intimiĝon mi deziris dum jaroj. Mi ĉiam suspektis, ke Kamomila estas vere mirinda persono. En la liceo ŝi studis plurajn lingvojn kun konsterna entuziasmo. La germanan, la francan, la latinan, la grekan, la ... nu, ŝi akiris jam juna tre vastan kulturon. La gepatroj ne volis rigardi ŝin kiel miraklinfanon kaj superestimi ŝiajn sukcesojn. Sed ni, samklasaninoj, tiel fervore kaj senenvie disbabilis nian admiron, ke ŝi komencis esti konata, eĉ ekster la urbo.

Kaj iun belan aprilan matenon, la Markizo honoris ŝin per varba letero kun verdkolora broŝuro: *Elementi della lingua Esperanto*. Tio falis kiel fromaĝo sur makaroniojn. Dum la patrino fiere legis la nomojn kaj titolojn de la skribinto, Markizo Generalo Carlo Pio Gaetano Domenico Egidio di Montezemolo di Castiglione di Montecuccoli di Gorgonzola fu Niculi fu Nicula fu! ... la knabino komplete ellernis la tutan lingvon. Perfekte!

Mi ripetas, ke Kamomila estas vere mirinda persono. Kiam mi vizitis ŝin poste por komplimenti pri la nova sukceso, ŝi konfesis:

«Vidu, Julia, valoras la penon fordoni eĉ dek tutajn minutojn por la lernado de la internacia lingvo».

«Tiel rapide?» mi miris.

«Jes, se oni estas klera homo, oni tuj akiras la eblecon proksimiĝi al la eta, valora, trezorplena literaturo!»

«Kaj ... se oni ne estas klera?»

«Tiam, eĉ post jaroj, oni atingos nur la tragikan mutecon de la ŝtonoj», ŝi malgaje konkludis.

Estis ja feliĉa cirkonstanco, ke la Markizo posedis nom-kolekton sufiĉan eĉ por distinge bapti ĉiujn atestantojn ĉe la Montesi-proceso. Estis ankoraŭ pli feliĉa la cirkonstanco, ke la Markizo mem neniam faris personan viziton. Kamomila vere ne sciis, kien loki eĉ la duonon de liaj nomoj en la eta hejma salono.

Kaj venis la delira rondiro tra universalaj kongresoj kun nacia kostumo flamruĝa. Malpli ruĝa tamen ol la milito, kiu traflamigis la mondon dum longaj mallumaj jaroj ...

Fine mortis la Pazzo. Kaj la paco revenis. Kamomila edziniĝis al Otorino, fama laringologo, kiun la bona Dio, aŭ la hazardo, kondukis al ŝi. Feliĉo kaj abundo da titoloj kronis ŝin en la nova hejmo. La feliĉon ŝi ravite portis. Sed la titoloj estis vere tro multaj. Ilin ŝi konservis en la salono. En aparta vitro-ŝranko. Tiujn ŝi kutimis porti po unu, kaj povis rapide ŝanĝi laŭ la neceso de la rolo. Otorino flustre konfidis, ke li deziras ŝin laŭ Verlaine «alia ĉiufoje, kaj tamen ĉiam sama».

«Kaj mi plenumas lian karan deziron, tiom pli volonte, ke mi estas lerta aktorino», venke ridetis Kamomila.

«Amatorino?» mi scivolis.

«Jes, sed ĉiufaka. Laŭvice teatra aŭtorino, iniciatorino, reĝisorino, suflorino, trobadorino, ambasadorino, majorino, komandorino, retorino, priorino ...»

«Vere viva rimaro!»

Spite al sia feliĉo kaj gajmoka humoro, Kamomila konservis, el la pasinta malluma tempo, animon bele

tristan, kaj eĉ fariĝis profesorino pri bele... tristiko. Si estis ŝatata lektorino. Unu vesperon, kun la mieno de Mona Lisa en esperplena atendo de feliĉa okazaĵo, ŝi anoncis al mi:

«Julia, mi baldaŭ estos patrinol!»

La saman vesperon ŝi dungis min privata sekretario. Kaj de tiam mi vivas en la glora ombro de ŝia mirinda persono. Mia unua tasko estis tajpi la katalogon de ŝiaj titoloj. La verko iĝis ĉiutage pli ampleksa sliparo. Pro ŝiaj primodaj konsiloj al Marjorie Boulton, tuj aldoniĝis 'tajloro revizorino'. Baldaŭ sekvis 'kuratorino de Wiederboren'. La urbanoj honoris ŝin 'doktorino', sed la simplaj kamparanoj el apudaj vilaĝoj ŝin nomis 'La Sinjorino el Torino'. Iun sunplenan posttagmezon, kiam la slipprovizo fine elĉerpiĝis, ŝi forpermesis min pli frue, anoncante kun ĉarma, tenera simpleco:

«Nu, ĉi-vespere, mi estos nur la edzino de Otorinol!»

Kamomila abunde legadis el ĉiuj eblaj lingvoj kaj literaturoj. Nenio iam presita en Esperanto sukcesis eviti ŝian avidon. De Bein, ŝi malkovris eĉ sekretajn originalajn romanojn, kiujn neniuj aliaj konas.

«Li ne tre multe valoras kiel romanisto», ŝi diris.

«Ĉu li?»

Ŝi degnis ĵeti oston al la kompatinda kabeo:

«Nu, laŭ mi li paragoneblas al Vallienne».

«Kion vi opinias pri Miĥalski?» mi naive demandis.

«Primitiva romantisto», respondis la mentorino.

«Li esprimis nur simplajn sentojn per simplaj formoj kaj imitis el la propra nacia literaturo».

Mian edifon interrompis diskreta frapo de la preĝejo pedelo.

«Ĉu la Sinjorino Kantorino estas hejme?»

Oni petis ŝian helpon por ia funebra servo. Kamomila tuj iris.

Restinte sola en la salono, mi meditis pri vivo kaj morto. Pri la komuna sorto de ĉiu kreitaĵo. Post jaroj, Kamomila estos honorata nestorino de nia movado. Kaj poste, «ankaŭ vin, ho Kamomila, oni tien iam prenos!», mi nevole murmuris. Kaj ĉiujn viajn titolojn oni ĉize gravuros sur la tomboŝtono. Jes ĉiujn senescepte, kara!

Sed, ĉu la nacia marmor-provizo sufiĉos?

ZURUPO LA ŜAFISTO
(El malnova juglanda kroniko)

Kiam Zurupo la Pacama, post sanga milito fine venkis siajn rivalojn, li ekokupis la palacon de la dramidoj en Kerno. Li tuj konfirmis la esperojn pri lia reformemo plenigante la karcerojn, kiujn la milito ne detruis, kaj ekkonstruante novajn por la plej urĝaj bezonoj. Ne mankis laboro. La tribunaloj deĵoris supertempe kaj la ekzekutistoj ne trovis momenton eĉ kraĉi en siajn kalajn manojn. Se hakilo ekperdis sian efikon, ili ne reakrigis ĝin, nur prenis novan, kio cetera kontribuis la nacian ekonomion.

Kvankam Zurupo modeste sin titolis La Ŝafisto, li plenumis sian oficon suverene kaj grandskale. La momentan malkreskon de sia ŝafaro li rekompencis per plimultigo de la hundoj, ĝis tiuj egalnombris la ŝafojn. Dum li tiel fervoris en pacaj okupoj, ekfuriozis nova milito, kiu baldaŭ ampleksis la tutan planedon. Tamen Juglando sukcesis ne nur lerte ĝin eviti, sed per tio akiri la favoron de la puratinoj, kiuj tiam regis super la potenca regno de Tiz. De jardekoj tiuj gvidadis la landon alterne kun la purduloj, kaj ili nun kondukis senindulgan militon kontraŭ la transmaraj ŝafistoj kun energio apenaŭ supozebla ĉe maljunaj piaj virinoj. Kelkaj enviaj purduloj provis kalumnii ilin sorĉistinoj, tiam la plej ofenda insulto en tiu klerama nacio. Sed la puratinoj ne bezonis publike dementi la akuzon, ĉar ili rapide venkis la ŝafistojn, kies terito-

rion ili dividis kun siaj aliancanoj el Gimdalo, kiujn la tizanoj profunde malestimis, sed sekrete timis. Rekompence ili aplikis nun al Gimdalo la iom hiperbolan epiteton «unuaranga malamiko».

Dume Zurupo, kiu verŝajne ne havis alternativon, trankvile plu ordonis ekzorcojn por la bono de sia ŝafaro kiel en la unuaj entuziasmaj tagoj de la juglanda reformacio. Ekzekutojn li ekbremsis, ĉar liaj metodoj plirafiniĝis. Proskripciojn li ĉiam evitis, ĉar «malpurajn felojn oni devas lavi nur hejme». La karcera servo rimarkinde prosperis, kvankam la bezonoj ankoraŭ tre superis la disponojn. La sola domaĝo kuŝis en tio, ke la financaj rimedoj ekmanis por freŝaj investoj.

Tiam la puratinoj ricevis inviton viziti la palacon de la dramidoj. Komprenante la mutualajn avantaĝojn kaj prognozinte proprajn profitojn, la maljunaj damoj tuj sendis al Kerno sian plej lertan ambasadoron kun konfidencaj instrukcioj.

Zurupo lin akceptis prince kun la tuta juglanda pompo. La vojon al la palaco kovris gigantaj tizaj standardoj, kiujn respektete tretis la rajdistoj de la Honora Gvardio. Portretoj de la plej eminentaj parutinoj kaj purduloj pavimis la koridoroj de la palaco. Zurupo plie montris sian ŝaton al la gasto en plej etaj detaloj. En la latrinoj eĉ la intiman paperon delikate sed emfaze ornamis la blazono de Tiz aŭ represoj el ĝia nobla konstitucio. Tio profunde kortuŝis la ambasadoron. Sian dankemon li diskrete esprimis per la vortoj: *Nemo me impune lacessit*. Ne komprenante la sencon, sed admirante lian kleron, Zurupo tuj ordonis lin Granda Latrinisto, la plej alta distingo per kiu Juglando «povas honori fremdan klerulon».

La festeno estis grandioza kaj la vinoj laŭdis la arton de la juglandaj vitistoj. Domaĝe, ke la gasto devis entute sin limigi al pokalo da akvo minerala por eviti konflikton kun sia kaprica hepato. Tamen tio permesis al li poste konservi sobran kapon dum la solena vizito al la Modelaj Karceroj.

La spektaklo draste impresis la ambasadoron. Pli ol unu fojon la sango koaglis en lia koro, sed tio ne sapeis lian firman sinregon. Fleksante la langon kaj la pensivon samtempe, li sukcesis trovi laŭdojn adekvatajn al sia ŝato.

«Vidu, Ekscelenco», klarigis Zurupo «nia popolo havas spiritajn bezonojn, kaj en la tuta Juglando ĉiu devige praktikas la Moron, nur ĝin ekskluzive. Kelkaj herezuloj foje adeptiĝas al la purdulaj aŭ parutinaj ritoj. Tiujn ni tuj arestas kaj enkarcerigas».

«Ĉu vi mortigas ilin?» scivolis la gasto.

«Nur malofte kaj nevolonte. Mi ĉiam domaĝas ekzekuton, ĉar ŝafo ne povas morti pli ol unufoje, sed ja kapablas resuferi turmentojn ĉiutage. La tombo estas sterila».

«Kaj la karcero?»

«La karcero estas nacia industrio, kiu bezonas freŝan investon, ĉar la kostoj tre altiĝis. Pensu, Ekscelenco, ni devas unue konstrui karcerojn, poste ilin inde provizi. Tio necesigas policon, enketojn, esplorojn, juĝistojn, procesojn, nu tutan delikatan kaj ampleksan aparaton. Hodiaŭ sperta turmentisto, ekzemple, depostulas tre altan salajron, precipe se li jam posedas ŝtatan diplomon».

«Kaj vi bezonas?» sobre demandis la ambasadoro.

«Ke *via* lando konsentu al ni jaran subvencion de cent milionoj da ordukatoj».

«Kial *mia* lando?»

«Pura tradicio! Vian landon ni ĉiam rigardis orminejo. Antaŭ jarcentoj niaj ŝipoj velis al la tizaj provizejoj kaj revenis peze ŝarĝitaj. Nun, nia malnova nacio laciĝis de la longaj danĝeraj vojaĝoj. Venis la tempo, ke Tiz mem portu al ni la necesan oron, je propra risko».

Tiam unu el la gardistoj malfermis la giĉeton de karcero. En ĝi sidis juna gimdalanino peze katenita, kiu eksputis teruran malbenon kontraŭ la vizitantoj.

«Senfeligu ŝin viva!» diris Zurupo al du el la gardistoj, kiuj haste kaj volonte plenumis la ordonon.

«Mi ne toleras, ke iu kondutu malrespekte al miaj gastoj kaj precipe al vi, Ekscelenco!» aldonis Zurupo. «Cetere, tiuj skabiaj gimdalanoj senescepte meritas punon».

Du monatojn poste alvenis al Juglando tri milit-ŝipoj ŝarĝitaj per la oro de Tiz. La bonan ricevon Zurupo tuj kvitancis per la gimdalanina felo, kiun ankoraŭ makulis koaglinta sango.

LEGOMAJ STROFOJ

POREO

Sur bed' ekflavas
humile la poreo
senflora, tamen
ĝin gloros sun' mortanta
en ora lumpereo.

PIZOJ

La pizoj perle
el siaj konkaj guŝoj
en pelvon falas,
dum ilin gapas mire
sendentaj verdaj buŝoj.

RAFANO

Sur buntaj napoj
rafano preme sopra
plej eminentas
kaj nigras kiel longa
senluna nokt' oktobra.

KAROTOJ

Sub tufo freŝa
el verda filigrano

ripozas plumpe
la ruĝaj dikaj fingroj
de terfosinta mano.

KUKURBO

En lit' folia
kukurbo juna provas
gravedon kaŝi.
Sed kial luno
spiona sin ne movas?

JUNA VIDVINO

Somer', arbarodora ŝvito.
 Duopa sid' kaj apetito.
 Fortika brak', dorlotinvito.
 Ĝuplena lito.

La vintron alfronti funebre.
 Sufoke muti, animfebre.
 Singulti nokte, ardpalpebre.
 Frosti vertebre.

Sezonoj pasas. Neĝobstino
 kaj frido sur vidvina sino.
 Soleca vako ĝis la fino.
 Abstinrutino.

LA KVINARBA KONFUZO

Hirte refreŝigita de la matena duŝo Ben envolvis sin en la kanarikoloran bansurtuton. Emanoj el tualeta sapo diskrete ŝvebis. Vigle li paŝis al la salono por sorbi la mildan varmon de la kameno. Al li ekondis amuza repenso: antaŭ monato tiun ĉi bansurtuton portis Anna. Mondo! Nenion alian surhavis la knabino. Medite li pupilis la pomverdan sofona, sed tuj dispelis la sintrudan fantomon. Eh! nun urĝas dekreti la tagordon. Kion li pumpos el la dutaga libertempo?

Trans la fenestro, la finoktobra sabato ellitiĝis oscede el mola nebulo. Taŭga vetero por intelekta okupo. Jaj! li ordigos kaj tralaboros siajn notojn pri la simbolismo de Adalberto Fuŝ. Jes, li provos likvidi la tutan taskon por fine liberiĝi el la tedaj, gluaj admonoj de tiu bonuĉjo Hopkins. Parazita tipo. Eh! Sed kial li ja mem iam babilaĉis kun tiu pastro, anstataŭ loki sin sub polican protekton? Nu, tuj liberiĝi. Kaj poste, kial ne ĝui promenon sur la kamparo kun senpeza menso? Palbluaj promesoj jam sporade aperis tra la diafana grizo. El la kuirejo alnaĝis odoroj de freŝa pano kaj preta kafo.

La ĵusa sperto en Gadosto provizos sukan kontributon. Ben mense bildis al si la groteskan silueton de *saliko* kreskinta sur la kabano de Gabrielo. Li foliis sian notlibreton por retrovi la skizon al ĝi konfiditan. Jen, ĝi estas. Li komparis ĝin kun la kliŝaĵo aperinta

en la marda numero de «La Okulo». Korpol la dometo ja identas sur ambaŭ bildoj. Tamen, en la ĵurnalo, la surtegmenta kreskaĵo klare aperas kiel juna popolo dande fiero pri sia naskiĝloko, dum la skizo de Ben prezentas tre rekoneble la formon de gracila frakseno. Aj mi! li miris, sed poste ekridis, kiam li laŭte ripetis frazon el la komenta artikolo de «La Okulo»: «Kreskigi abion sur tegmento estas originala kultivado!»

«Precipe el semo de *betulo*», baritonis moka voĉo, kiu devancis sveltan korpon en la ĉambron.

«Kukolovo! Merlin» bonvenigis Ben. «Kio nova?»

«Ha! maltrafis denove via kara ... ben!»

«Jen ni havas la Kvinarban Konfuzon, kiu almozas klarigon».

«Tio pensigas» bonhumoris Merlin «pri tiuj scenamuzistoj, kiuj dum minuto malaperas post ekranon kaj tute transformas sian aspekton. Mi iam spektis tian ulon, kiu laŭvice rolis la ĉefajn figurojn de la brita historio ekde 1066 ĝis Tony Armstrong. Kaj li same sukcese aktoris la pluvombrellan Chamberlain kaj la cigaruman Churchill».

«Mi tamen ne kredas, ke ŝerculo pasigas la tempon ŝanĝante la arbeton sur tiu tegmento. Gadosto ja ne proponas multajn distrojn, sed al mi ŝajnas ...»

«Ej!» interrompis Merlin «la aspekto de objekto ofte dependas de la vidangulo. Hieraŭ en la parko mi paŝis post juna paro novstile vestita. Kiam mi preterpasis, mi surprizite konstatis, ke *li* estas *ŝi*, kaj inverse! Almenaŭ tiel ŝajnis al mi en la momento. Sed mi ne ĵurus antaŭ tribunalo, ke ili ne estis ambaŭ knaboj aŭ knabinoj».

«Pistu min Petro! Defore mi povus konfuzi salikon kun betulo, sed ne kun abio».

«Certe, Ben, sed ĉu vi neniam aŭdis pri la efiko de atoma disradiado super la vivantaj organismoj? Japanaj sciencistoj eksperimentis super fiŝojn kaj tiujn tute aliformigis».

«Ba! ne moku!»

«Mi legis, ke franca poeto, laŭdire simbolisto, iam verkis venenajn poemojn, 'La Ploroj de la Malbeno', aŭ ion similan. Kaj ĉu vi scias, kio okazis?»

«Nu?» scivolis Ben.

«Cent jarojn poste, la fama retoriko Seti, fervora adepto de la transformismo, serene deklaris en Londono, ke tiujn poemojn originale verkis moderna hungara poeto».

«Finfine, ankaŭ nekredeblaj aferoj povas okazi. Sed ... mi ne kaptas la rilaton».

«Tamen rilato ekzistas. Kaj nun mi povus forviŝi la Kvinarban Konfuzon per la Simbolisma Teorio de Adalberto Fuŝ. Sed» aldonis Merlin, «kial mi tedu vin per tio?» (Aŭ la leganton).

VIA KUKO

Mi kuŝas bela, mola marcipano
aŭ spicopan' aroma je dispono
de via man' por amkonsuma kuno.

Vi min admiras, jam dorlote palpas.
Nenio nian amon plu malhelpas,
por vi la korpo plezurpete pulpas.

Avide mian robon kvazaŭ bildon
ornaman vi detiras, prudan skoldon
ignoras, fingre benas mian muldon.

Jen mi min donas nuda, riĉa, karna,
matura frando el utero forna,
vin loge tentas por moment' eterna.

Infera fajro jam en mi sovaĝas
kaj korinterne tiel arde ruĝas ...
Apenaŭ miaj formoj ne cindriĝas.

Ho, kara, vire, vore braku min! aŭ
frakase, tondre mi disbatos, ho, naŭ
planed-sistemojn el la mond' almenaŭ.

Amata, senti nur, ke vi min amas,
okule, tuŝe, buŝe min gustumas,
per animkrea knedo min animas.

Mi volas esti via dolĉa kuko
kaj ĝin anonci per Stafet' kaj Koko
ho, mia kara, amata publiko!

AL MIA KATO

Tra la salono vi ĵus pasis,
sed vi ne estas hermetika,
vi flakon sub divano lasis.
Konfesu do, fi, kato lika!

Vi ofte pekas, plagas, pestas,
en domo estas vi danĝera,
la gastojn kaj min vi molestas,
He ... kata Triunu' infera!

En mia *sino* vi nun sidas,
unika *di'* kaj sol-penato,
sopirojn al vi mi konfidas,
vi estas mia sin-di-kato!

MIRAKLO

En sapodoro
ni staras kune.
Tre ordinara
fludona krano
brilas latune.
Ĉio normalas.

Sed vi nun, kara,
en via mano
la mian lavas ...
Sveniga sento!
La tuŝo ravas
min ĝis la koro
kaj dispetalas
kiel ekfloro.
Nur ĉiutaga
akvo kun sapo
la plej malkara ...
Sed pro vi, kara,
preterimaga
voluptagapo.

WILLIAM AULD

LA RIFUZITA ULTIMATO

Respondo de la skota klanestro Robert Campbell
al la angla ĉefministro.

Clachan de Kokfaril
Dornsida vojo
La 16an de marto 1712

Tro ultimata Sinjoro,

Trovante min unu plian fojon antaŭ la malagrabla
devo rifuzi vian ultimaton, mi tamen neniel intencas
ignori ĝian literaturan valoron. Vi certe bonvolos
kompreni, ke al ni tute ne eblas utiligi ĉiujn ultimatojn,
kiuj regule alvenas al nia klana stabejo. Tial mi sentas
min ofte devigata rifuzi ultimatojn, en kiuj mi rekonas
vere konsiderindan talenton.

Mi povas al vi certigi, ke se vi deziras iam ajn
sendi pluajn ultimatojn, mi estos feliĉa ilin ricevi, ekza-
meni kaj prikonsideri. Ni ĉiam serĉas novajn talentojn
sur tiu kampo.

Permesu tamen, ke mi tiru vian atenton kaj afable
petu vin pri la jenaj nepre necesaj kondiĉoj:

Ultimatojn oni direktu al ni ĉiam en du ekzem-
pleroj. Ili devas esti klare skribitaj en *perfekta* lingvo.
Oni skribu sur nur unu flanko de la papero (prefere
en normformato A4), kun interlinia spaco kaj kun tre
larĝa margeno maldekstre por la klanestraj instrukcioj.

Neuzotajn ultimatojn ni resendos nur kontraŭ
afranko aŭ respondkupono.

Kredu min, tre ultimata Sinjoro,

Sincere malvia

ROBERT MACGREGOR CAMPBELL

Klanestro

(Imite al gazetartikolo «The rejected ultimatum»).

KANDIDATO AL LA INTERNACIA DIPLOMO

Skriba provo: Recenzu unu el la jenaj poemoj komentante pri la valoro haj enhavo. Aldonu vian opinion pri ĝia ĝenerala valoro kaj ĝia kontribuo al la Esperanta literaturo:

Tagiĝo, de A. Grabowski; *Maja Idilio*, de K. Kalocsay

Retro, de M. Boulton; *Noktaj Pensoj*, de W. Auld.

Jen la tasko de kandidato, kiu modeste esprimis la deziron resti anonima, kion ni respektos despli volonte, ke li fiaskis ĉe la ekzameno.

PENSOJ PRI LA NOKTĤJ PENSOJ de WILLIAM AULD

Tiuj, kiuj pie, utopie kaj hidroterapie sin banis en la kvietaj ondoj de «la nica literatura revuo», inter la kolbasoj de Schwartz kaj la pantalono de Hašek, ne povis ne rimarki la aperon de la kutim-rompa poemo *Noktaj Pensoj* de William Auld.

Per tiu poemo, la ĝis nun plej elstara ano de la metafizika skolo, al kiu apartenas ankaŭ Miloš Lukaš, Paul Neergaard kaj Bérci Darázs, sin abrupte kaj pionire turnas al nova, ankoraŭ neesplorita regiono.

La klasika filozofio nin instruas, ke dum la metafiziko esploras la unuajn kaŭzojn kaj principojn de ĉio, la eskatologio studas la lastajn finojn de la homaro kaj de la universo. *Eskatologio* memevidente konsistas el du partoj: *E* kaj *skatologio*. En logiko *E* estas simbolo de propozicio ĝenerala nea, sed ĉi tie ĝi mallonge simbolas Esperanton. Kaj *skatologio* estas la fina parto de *eskatologio*.

Skatologio deriviĝas el *skatolo*, vorto semantike tre interesa, ĉar ĝi signifas a) ujo, b) substanco en fekaĵo (06H9Az), laŭ la *Medicina Vortaro* de D-ro Briquet. Do en kelkaj feliĉaj okazoj, ĝi signas samtempe la ujon kaj ties enhavon. Sekve, *enskatoligi* povas signifi france *mettre en boîte* kaj ankaŭ ion pli drastan, se necese.

En poezio, la versoj, la vortoj mem estas kvazaŭ la vazoj de la penso. Oni rajtas supozi, ke antaŭ la poeto sin levis la demando: Kiaj vazoj plej konvenus por NOKTAJ pensoj? Nu, la sole valida solvo sin trudis propreze al Auld kaj lin kondukis al la elekto de la skatologa formo. Tiel eble naskiĝis la nova skolo.

La skatologio, kiun oni emus nomi *skatologion* por eviti dusencecon de la radiko, estas sekreta, fermita doktrino, nereduktebla sistemo, el kiu, post elĉerpaj esploroj, nia iluzia interpretado sukcesus eltiri nur vanan anekdoton kaj eluzitajn kliŝojn. Tamen la potenco intelekta travibro sentebila en la *Noktaj Pensoj* nerezistebla fiksas la atenton al aŭtentika talento kaj al la grandioza bildo, kiun ĝi prezentas pri la venonta mondo, pri la mistero de la homa destino. Tiu poezio estas densa kiel la plej densaj metaloj.

Kaj ĝuste tial, grava miskompreno nin disigas de Auld. Ni neniel povas percepti la intencojn kaj kohercon de lia intelekta entrepreno, ĉar kontraŭ la fortikaĵon de nia idea adasismo li lanĉas la ultimaton de sia *adamismo*, fenomeno propra al la kreantoj. Sur la merkato de la tutmondaj valoroj, Auld postulas lokon por nova varo: Esperanto.

Venis la momento fari ankaŭ kelkajn rimarkojn pri la formo de la *Noktaj Pensoj*. La poemo konsistas

el 31 versoj, same kiel la plej longaj monatoj konsistas el 31 tagoj. Kaj kiel la tagoj de la monato, la versoj sekvas unu la alian, sed ne similas.

Apartan studon meritus la interpunkcio. Auld uzas ĝin ŝpareme, sed kun rimarkinda subtileco. La solan komon de la tuta poemo li ne metis ĉe la 24a linio inter *alarmas* kaj *ke*, kiel tion farus komencanto, sed lokis ĝin ĉe la fino de la dua linio post *lago*, kie ĝi vekas delikatan asociacion pri la lago de Komo. Kaj admiru la aŭdacan uzon de absoluta ablativo en la formo *inverde* el *inverdo*, kiun ni france tradukus per *un verre d'eau*. Ke Auld perfekte konas la francan lingvon, tion montras interalie la fino de la 17a linio: *as is as os*. Se vi taŭge aplikos la regulon de la inversa vortefiko, vi ricevos *as as os is*, kie senpene travideblas la originala penso: *a sa saucisse* (havas sian kolbason). Temas evidente pri Schwartz, la nigrulo.

Oni povus eble ĉikani pri la oportuneco de la neologismo *hodiraŭ*, sed kion oni ne pardonas al poeto, kiu skribas ĉe la sekvanta verso:

Ne pluvo pluro plu la plumis pento?

La sencon de *merdas* en la 11a linio, mi bedaŭrinde ne komprenas. Kaj eble ĝuste tie troviĝas la ŝlosilo de la tuta poemo. Similan vorton mi jam legis en la *Infero* de Dante, en la versoj 116 kaj 131 de la 18a kanto. Tamen la tiea gloso ne sufiĉas por povi starigi utilan paralelon. Ankaŭ en la XIIIa ĉapitro de *Gargantua*, en kiu Grandgousier admiras la eltrovemon de sia filo en la serĉado de konvena pug-viŝilo, oni povas legi la rimtrion *Hordous, Merdous, Esgous*, sed temas verŝajne pri pura koincido, se oni povas tiel diri!

Kaj longe meditinte pri la antaŭlasta verso

oj kara kara senuteras plend'

mi perplekse demandas min, ĉu oni ne devus ĝin
parafrazi

oj, kara, kara, senutilas plend',

kio estas mia kutima monat-fina respondo al la edzino
konstatinta la foreston de ĉia financa rimedo. Fatala
situacio, el kiu ĝis nun ne helpis eĉ la muzikaj bankoj
de Samuel Butler.

Noto de la ekzameninto: *Tro nebule filozofema;*
2 poentoj el 20.

ELI URBANOVA

AĤ!

Mi sentas jam nur tri dolorojn,
sur lip', sub mammo kaj en ... aĥ!
sed iam emis — for la plorojn —
filine kuri al Jiftaĥ.

Aĥ! tiom mi forklavis horojn,
ke fine tedis min eĉ Bach.
Mi sentas jam nur tri dolorojn,
sur lip', sub mammo kaj en ... aĥ!

Kovante novajn amfervorojn,
mi songis, ke Julio ... aĥ!
al vango donus viv-kolorojn ...
Sed li konfesas sin monaĥ'!

Mi sentas jam nur tri dolorojn.

EL «ŜTOPOJ SEN NOMO»

XXII

(Memore al d-ro Jón Regulurss, sunlanda filozofo)

Sub enfalintaj
tuneloj kie putro padas
tra labirintaj

mens-truoj

mi vadas
pli pezaj ol uter plurfrukta
intestoj ŝvele pezaj

portendas

sen ŝelkoj
Mi kien strebe strabu
per kava okulglobo
kaj memopria anesteze?
de l' buŝo ĝis la fina klap
di-gestoj

min pli suden tiras
elene

kaj helene pura mens
avertas Heraklite:

«Panta rhei,
kat kakos kaj fos foros»

Osmosis

Interna mia kosmo
sin sombre ĉenas al sennombraj

MILLARES

pli sombraj kosmoj tiel ke
 kosmar
 deprime premos
 la altan nudan kapon de
 Kopar
 ĉar lin ne kovros mia
 sombrero
 Animon mian fonas
 la bildo de
 Pik-aso:
 tri lastaj nigraj gutoj
 el ploroj de la nokto
 ponarde pintaj en la mola
 sin kordura
 de la kiomoj mezaj
 tri vilaj ŝvelaj vermoj
 jam la kadavron rongas
 de putriĝanta paĝo.

La ĉi antaŭa bildo aperis en grava hispanlingva gazeto por
 ilustri la artikolon *Corduras y Locuras del de la Triste Figura*.

JAPANESKA MORO

La juna paro
ĉe l' klano kolektiva
de la novedzo
kunloĝis ĝis la morto:
li ŝin boligis viva.

MORMONO
(UTAHO)

Repleniginte
jam ses siajn edzinojn
la saman nokton,
li dormis ĝis la sepa ...
naskis al li du ĉinojn.

NE-TE-TEMPA BABILO

Iam
Mi estis verda Teo tre ŝatata
Egale de japano, rus' kaj brito:
Mi gutis kiel dolĉa suk' granata,
Sed tamen boris rokon el granito.

Iam
Mi paŝis laŭ la larĝa Vojo glata,
Min gardis zorge de danĝera glito,
La Mondon revis paca, demokrata,
Sed ĝin alridis kiel Demokrito.

Tiam
Min ravis floroj, gemoj, eĉ agato,
Safir', onikso, perlo, krizolito
De nia granda kalva Hipokrato ...
Nun, mi ne volas esti hipokrito.

Ho vel
Nin ĉiujn trafis vere plaga bato:
Poet' jam estas for de ni rabita,
La sana menso dronas en debato.
Agitas Aglo nun pri ... -ata/ita.

Kiel
Entute povis esti plenumata

La ago fendi tiun vazon splita
Per martel-frapo peze senkompata,
Se nun la vazo restas nefendita?

Ita?

Kaldrono plenas: ĝin evitu kato.
Batal-oleo estas boligita.
Tuj petu pacon, aspektulo-frato,
Aŭ via sorto estos morto frit!

KAROLO PIĆ

NUMERALOJ

- 1 Unuel (vidu en la O. Vo.):
Profeto jam en la komenc'
jarcenta, kun konvinka povo,
dialektikas pri l' Esenc'.
- 2 Duelo inter fratoj eksaj,
pro la perfido de l' Markiz'.
Minacaj skuoj mondampleksaj.
Saliv' kaj inko. Griza kriz'.
- 3 Tritiko oras sur la kampo.
Alvenas ŝipoj al haven'.
Kongreso. Brilo. Verda lampo.
Triumfon festas Antverpen'.
- 4 Kvartal' por ĉiaj haŭtkoloroj.
El getto flugas la hebre'.
El ŝima kvaranten' la koroj.
Krakov' arĝenta jubile'!
- 5 Kvinslando? Ĝi tro malproksimas,
sed malpli tamen, ol la bus'
de junulino, kiu timas
akcepti provon de kuntuŝ'.
- 6 Sesioj kun mil diplomatoj.
Cent konferencoj por la Pac'.

Rezulto: novaj pikildratoj,
Ho-bombo kaj profunda lac'.

- 7 Septembro. Fumoj. Eknebuloj.
Vespere mi sopiras vin.
En lito min avidas puloj.
Ĉu vi revenos, Georgin'?

POUL THORSEN

MI KAJ LI

Korbole mi indignas
pro l' murdo al Lumumba,
dum al *Li* loge signas
la balancad' sublumba
de voluptama stratanin'.

Turmentas min, ke homoj
aliajn nun torturas,
ke pretas bomb-atomoj,
sed al *Li* rid-purpuras
en glasoj boĵoleza vin'.

Arkansas, Alabamo
La negrojn persekutas.
Teruras min ĉi dramo,
dum *Li* ĉetable glutas
festenon en ĝuokulmin'.

Eichmannaj hekatomboj
korprenas min konsternas,
dum por *Li* rozaj stompoj
sur kin-ekrano sternas
la nudon de lit-aktorin'.

Mi pravus — teorie —
se rajtus mi *Lin* najli,
Lin sola pilorie,
sed faktas, ke mi kaj *Li*
ĝemelas en la sama sin'.

EDWIN DE KOCK

PISTOLETON POR SENKURAĜIGINTO !

Jes, amiko, nokti kun poetoj
novaj, preter temp' de minuetoj,
estas ŝaktofunde negron serĉi,
sed neniam vidi lin emerĝi,
kaj post junojaroj strete frostaj
hasti trans fantom' de stakoj ostaj,
kies filigranoj neĝe bluas
luntrempataj: ĉiam ni malfruas!
Sub la dentoj fridaj de l' mateno
diserigas cerbon nekomprene,
por la belo manoj mute palpas
kaj okuloj kavinterne talpas;
mornalipe fajro voris langon,
plumo ŝanĝis inko mensan sangon
kaj lunbrilon de la koro. Iru
senpanike tra la plaĝoj, ŝiru
la placenton el obskuraj floroj
tra lontano de senhistaj horoj,
tagoj kaj monatoj jam delonge
mortaj de malsato. Sunojn sponge,
ĉerke sorbu ĝis la tempo dormos
kaj inkube la futur' enormos.
Helpos vin neniu. Stelo blinda
sole kunulinos en servinda
tristo. Por percepti la genion,
faru plian truon en kranion.

LA HISPANA LINGVO KAJ ESPERANTO

Se oni komparas la romanidajn lingvojn kun la latina, el kiu ili devenas, tuj elmontriĝas, ke la hispana plej proksimas al la klasika lingvo de Romo leksikologie kaj sintakse. Jen kelkaj porkomparaj ekzemploj, kiujn citas profesoro Emile Moussat:

<i>klasik-latine</i>	<i>hispane</i>	<i>malfru-latine</i>	<i>france</i>	<i>itale</i>
formosa mulier	hermosa mujer	bella femina	belle femme	(bella femmina) bella donna
ponere	poner	mittere	mettre	mettere
ponere mensam	poner la mesa	mittere tabulam	mettre la table	(apparecchiare) la tavola
caseum	queso	formenticum	fromage	formaggio
caput	cabeza	testa	tête	testa

La esperantaj signifoj estas respektive: bela virino, meti, primeti la tablon, fromaĝo, kapo.

La kaŭzoj de tiuj similecoj kaj diferencoj estas ĉefe historiaj. Iberio, frue kaj rapide romanizita, povis fande sorbi la ankoraŭ relative puran latinan lingvon, dum Italio, kiu iĝis kazerno kaj renkontiĝejo de vasta heterogena imperio, kaj Gallio tarde koloniita de rasmiksistaj legioj, suferis la influon de jam degeneranta idiomio pli kaj pli invadita de barbarismoj. Poste, dum la

araba regado, la iberia lingvo ne estis esence modifita, ĉar ĝi sukcesis konserviĝi en la eta asturia teritorio, el kie ĝi ree kreskis kaj firmiĝadis laŭ la progreso de la rekonkero, kiu daŭris 500 jarojn ĝis la okupo de Granado.

Ripetfoje, la hispana lingvo estis senigita je fremdaj elementoj kaj iel relatinigita. Kaj ĉar la kastilanoj fariĝis plej potencaj en la duoninsulo, ilia lingvo rapide akiris hegemonion kaj atingis la modernan stadion de sia evoluo antaŭ la franca kaj multe pli frue, ol la itala. Nun, pli ol miljara, tiu malnova instrumento de kulturo ĝuas novan ekspansion pro la demografia ekkresko en latina Ameriko.

Lastan jaron, okaze de vojaĝo tra Francio, mi konatiĝis kun nia juna samideano Henri Baupierre, kiun tuj ekjuketis deziro babili pri la hispana lingvo. Sentimente influita de ĝia prestiĝo kaj sonoreco, li entuziasme deklaris dum la konversacio: «Se esperanto ne ekzistus, la hispana pleje taŭgus kiel mondlingvo». Mi supozas, ke surbaze de tiu konvinkiĝo li mem konsentos ĝin lerni! Sed, feliĉe, esperanto ekzistas kaj vivas.

Sufiĉe disvastigita inter laikoj estas la opinio, ke esperanto plej parencas al la hispana. Ĉar multaj substantivoj finiĝas per -o, multaj adjektivoj per -a, kaj multaj radikoj devenas el la sama fonto, kiel la esperantaj, pluraj hispanaj vortoj tute identas morfologie kaj semantike kun la esperantaj: bando, diablo, gesto, golfo, grado, idilio, imperio, lago, lardo, libro, mano, oro, ktp.

Tamen tiu identeco havas limojn, kiujn nespertuloj ne trapasos sen danĝero fariĝi ridindaj aŭ ofendaj. Jen ekzemploj:

<i>hispane</i>	<i>esperante</i>	<i>hispane</i>	<i>esperante</i>
aro	ringeĝo	papo	kropo
hilo	fadeno	pelo	haro
humo	fumo	piso	etaĝo
limo	ŝlimo	reloj	horloĝo
lobo	lupo	roŝtro	vizaĝo
mono	ŝimio	sapo	bufo
palo	bastono	ŝaŭco	sambuko

INDEKSO

(Kelkaj el tiuj hispanaj vortoj havas ankoraŭ alian signifon esperante)

Admirante la vizaĝon de delikate rava hispanino, vi povas kastillingve nomi ĝin *roŝtro*, sed vi neekskuzeble ofendus la belulinon, se vi nomus ŝin *fea* (malbela).

Krom la tipe iberiaj produktaĵoj (azuleĥo, hidalgo) nur tre malmulte vere hispanaj vortoj eniris en esperanton, kaj cetere kiel neologismoj. Oni ofte kredas, ke *algebro*, *alkoholo*, *almanako* venis al esperanto tra la hispana. Nu, *almanako*, kiun unuafoje mencias Eŭzebio en la helena formo *almenakhon*, restas etimologie duba. Eble ĝi devenas el la kopta, sed nia lingvo certe ne ricevis ĝin el la hispana. Pri la arab-devenaj *algebro* kaj *alkoholo* ne ekzistas pruvo, ke ilin transdonis al ni la hispana. Sed *algvazilo* kaj *alkado* fakte migris tra Hispanujo.

Multaj ĉarmaj homoj rilatas al la lingvaj problemoj kun la fantazio de artistoj, kiu, laŭ mia kompreno, estas tamen malpli danĝera, ol tiu de atistoj.

HENRI BAUPIERRE: <i>Pro logo de minora ĝenro</i>	7
Adamson, Hendrik: <i>La klistero</i>	57
Auld, William: <i>La infona roso</i>	88
<i>La rifuzita ultimato</i>	107
Azorín, Francisko: <i>Ankoraŭ unu vorto</i>	82
Baghy, Julio: <i>La virto de Liza, II</i>	63
<i>Ronĝe sub pomarbo</i>	30
Beaufront, L. de: <i>La viro el Miamio</i>	15
Boulton, Marjorie: <i>Al mia kato</i>	105
<i>Miraklo</i>	105
<i>Via kuko</i>	104
Carlsson, Magda: <i>Juna vidvino</i>	100
Cart, Th.: <i>Laŭde al la bideo</i>	11
Conterno Guglielminetti, Clelia: <i>La eta mondo de</i>	
<i>Donna Kamomila</i>	90
De Kock, Edwin: <i>Pistoleton por senkuraĝiginto!</i>	125
Dresen, Hilda: <i>Legomaj strofoj</i>	98
EMBA: <i>Al la venkinto en Montevideo</i>	53
Engholm, Stellan: <i>La virto de Liza, I</i>	60
Forge, Jean: <i>Saltego trans hormiloj</i>	42
Francis, John I.: <i>Zurupo la Ŝafisto</i>	94
Jung, Teo: <i>Ne-te-tempa babilo</i>	119
Kalocsay, Kolomano: <i>Balado</i>	28
Kandidato al la Internacia Diplomo: <i>Pensoj pri la</i>	
<i>Noktaj Pensoj de William Auld</i>	109
	131

Lanti, Eŭgeno: <i>De sennociismo al sennaciismo</i>	37
Lapenna, Univ. Prof. D-ro Ivo: <i>Konsilo</i>	77
Luyken, H. A.: <i>Stranga herezaĵo</i>	18
Maŭra, G. E.: <i>Panameskoj</i>	78
Newell, L. N.: <i>La virto de Liza, III</i>	68
Peneter, Peter: <i>Sokrataj sonetoj</i>	40
Piĉ, Karolo: <i>Numeraloj</i>	121
Ragnarsson, Baldur: <i>El «Ŝtopoj sen nomo»</i>	114
Régulo Pérez, Juan: <i>La hispana lingvo kaj esperanto</i>	126
Rossetti, Reto: <i>La kvinbarba konfuzo</i>	101
Rotkviĉ, Ivo: <i>Recenzo</i>	80
Schwartz, Raymond: <i>La virto de Liza, IV</i>	72
<i>Madrigalo</i>	47
Sharpe, Richard, F.B.E.A.: <i>Ekstra vivaĵo de Ro. Ŝo.</i>	22
Stillman, Ezra Clark: <i>Japaneska moro</i>	118
<i>Mormono</i>	118
Stojan, Petro: <i>Dadaismo</i>	25
Sturmer, K. R. C.: <i>El la Notlibro</i>	50
Szilágyi, Ferenc: <i>Perdita bonfaro</i>	54
Tárkony, Lajos: <i>Demandoj</i>	49
Thorsen, Poul: <i>Mi kaj Li</i>	123
Urbanová, Eli: <i>Aĥ!</i>	113
Vallienne, Henri: <i>La nova monto</i>	13
Vatré, Henri: <i>Lasta renkonto</i>	76
Waringhien, Gaston: <i>Ŝakludo</i>	85